

Vestfold og Telemark
FYLKESKOMMUNE

Å utvikle Vestfold og Telemark

- verdiskaping gjennom grønn omstilling

Regional
planstrategi
2020 - 2024

Innhold

1	Et bærekraftig Vestfold og Telemark	4
1.1	En skapende region.....	5
1.2	Hvor kommer vi fra og hvor skal vi?.....	7
1.3	Regional samfunnsutvikling i Vestfold og Telemark.....	11
2	Planoppgaver 2020-2024	12
	Planlegging for bedre samhandling.....	12
	Andre planer og strategier	14
2.1	Vurderingsgrunnlag.....	14
2.2	Vurdering av regionale planer og strategier.....	15
	Areal- og transportplaner.....	15
	Regionale planer for klima og folkehelse.....	16
	Regionale planer og strategier for områdene næring, kultur og opplæring	17
2.3	Konklusjon av planbehovet.....	17
2.4	Oversikt og status over eksisterende planer og strategier.....	18
2.5	Nye regionale planer og rullering av eksisterende	19
	Revisjon av ATP Grenland.....	19
	Revisjon av regional plan for kystsonen	20
	Regional plan for vannforvaltning	21
	Helhetlig plan for Oslofjorden – interregional plan.....	21
	Regional plan for trafikksikkerhet.....	21
3	En bærekraftig regional utviklingsstrategi	22
3.1	Verdiskaping gjennom grønn omstilling	23
3.2	Bærekraftsmål 4 - God utdanning	26
3.3	Bærekraftsmål 8 - Anstendig arbeid og økonomisk vekst.....	29
3.4	Bærekraftsmål 9 - Innovasjon og infrastruktur.....	32
3.5	Bærekraftsmål 10 - Mindre ulikhet.....	35
3.6	Bærekraftsmål 11- Bærekraftige byer og samfunn.....	38
3.7	Bærekraftsmål 12 - Ansvarlig forbruk og produksjon	42
3.8	Bærekraftsmål 13 - Stoppe klimaendringene.....	46
4	Samhandling for å løse komplekse samfunnsutfordringer	48
4.1	Bærekraftsmål 17 - Samarbeid for å nå målene	49
4.2	Partnerskap og nettverk i Vestfold og Telemark	50
	Partnerskapet Bærekraftige Vestfold og Telemark.....	51
	Klima- og energinettverket.....	52
	Nettverk for samferdsel og mobilitet.....	52
	Nettverk for verdiskaping og kompetanse.....	53
	Digitale Vestfold og Telemark. DIGI VT	53
	Folkehelsenettverket	53
	Andre nettverk og samarbeidsområder.....	54

Foto: Christine Ask-Eriksen

Et bærekraftig Vestfold og Telemark

En regional planstrategi skapes i fellesskap, og gjennomføres i fellesskap. Fotavtrykkene kan måles i resultater og robuste samarbeidsrelasjoner. En regional planstrategi utvikles i møte mellom tilgjengelig kunnskap og evne til å prioritere, mellom ressurser og ambisjoner, mellom ambisjoner og evne til å gjennomføre og ikke minst gjennom forpliktende samhandling mellom privat og offentlig sektor. En viktig filosofi for regionalt utviklingsarbeid er at $1+1=3$.

Foto: Ida Tveit Paalerud

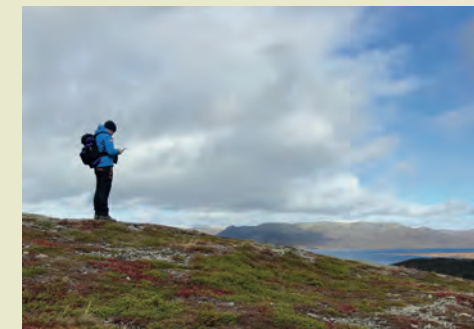

Foto: Ida Tveit Paalerud

Foto: Inger Elisabeth Borge

1.1 En skapende region

Vestfold og Telemark er en skapende og utadrettet region med ca 420 000 innbyggere fordelt på 23 kommuner, 15 byer, 122 500 private og 62 500 offentlige arbeidsplasser. «Et Norge i miniatyr» er en karakteristikk som ofte går igjen. Vestfold og Telemark er en særlig ressursrik kultur-, natur- og industriregion med et eksportrettet næringsliv og høy FOU-aktivitet. Samarbeidet mellom privat og offentlig sektor preges av tillit og en gjensidig vilje til å bygge en bedre fremtid for innbyggerne i regionen vår.

Forutsetningene for utvikling og vekst er gode i Vestfold og Telemark. Samtidig har regionen noen utfordringer som kun kan løses gjennom et koordinert

og systematisk samarbeid mellom gode krefter i frivillig-, privat- og offentlig sektor. Perspektivmeldingene fra 2017 og 2020 legger vekt på at omstillingskompetanse er viktigere enn noen ganger tidligere, og samtidig blir det mer og mer krevende for sittende regjeringer å finne rom for økning i frie inntekter til kommunesektoren. Koronakrisen forsterker dette bildet. Erkjennelsen av gjensidig avhengighet blir en viktig del av vår felles bevissthet, og på den positive siden er ofte gjensidig avhengighet en positiv driver for utvikling. Dette er også det sentrale budskapet i realiseringen av FNs miljømessige, økonomiske og sosiale bærekraftsmål med mål 17 - Samarbeid for å nå målene som grunnmuren i alt bærekraftsarbeid.

Miljømessig bærekraft

Store klimagassutslipp fra industri (70 % av utslippene) og veitrafikk (13 % av utslippene).

Høy andel bilreiser og spredt utbyggingsmønster.

Press på jordbruks- og naturområder, kulturmiljøer og naturressurser.

Omstillingsdyktige industri- og kompetansemiljøer med store muligheter for grønn omstilling.

Etablerte og forpliktende samarbeid i byområder og bygdebyer gir muligheter for en mer bærekraftig areal- og transportutvikling.

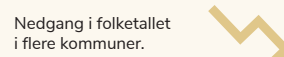
Vannkraft, mineralressurser, skog, fjord, kyst og landbruksarealer gir gode muligheter for å utnytte fornybare naturressurser.

Sosial bærekraft

Høy grad av utenforskap. Om lag 9 % i alderen 16-25 står uten og utenfor utdanning og arbeid.

Nedgang i folketallet i flere kommuner.

Andelen eldre øker, samtidig som andelen i arbeidsfør alder og unge går ned.

Store infrastrukturprosjekter som kan skape befolkningsvekst gjennom mer integrerte arbeidsmarkeder og bedre tilgjengelighet til ulike tjenester og tilbud.

Barnehager og skoler av god kvalitet som kan redusere sosiale helseforskjeller og sikre at alle kvalifiseres til et voksenliv med deltakelse i samfunn og arbeidsliv.

God tilgang til rekreasjonsområder og nærturterreng som ressurser for helse og livskvalitet.

Økonomisk bærekraft

Lavere økonomisk verdiskaping enn i mange andre fylker.

Lav sysselsetting, høy arbeidsledighet, mange uføre og fattigdomsproblematikk for deler av befolkningen.

Manglende tilgang på kompetent og relevant arbeidskraft.

Samarbeidsorienterte opplærings- og utdanningsinstitusjoner rettet mot arbeidslivets behov.

Rikt og mangesidig ressursgrunnlag og solid kompetanse på utnyttelse av ressursene.

Sentral plassering med gode transportforbindelser, innenlands og utenlands.

Ikoner: Tera Vector/iStock/Getty Images Plus

Bærekraftsmålene vektlegger at alle kan bidra uavhengig av sektortilhørighet, bransje eller geografi. Målene er relevante for både byer, tettsteder, distrikt, bedrifter, offentlige virksomheter, frivillige eller enkeltpersoner. I sum gir våre handlinger utslag globalt og fører oss i en retning som ikke bare gjør vårt eget liv bedre, men også andres. Det er de mange små endringene som samlet gir resultater, og koordinert innsats gjennom felles mål er gode drivkrefter for motivasjon, forståelse og innsats. Vi skaper verdier sammen, vi møter utfordringene sammen. Bærekraftsmålene gir anledning til å utøve lokal og regional politikk med global relevans og lokal effekt.

Bærekraftsmålenes tre nivåer går dypt inn i Vestfold og Telemarks mest gjennomgripende utfordringer. Den økonomiske bærekraften trues av for lav verdiskaping. Vestfold og Telemark har nest lavest verdiskaping av Norges 11 regioner. Den sosiale bærekraften utfordres av et høyt utenforskap som bl.a. preges av høy barnefattigdom, lav arbeidstilknytning for unge

voksne og lav sysselsettingsgrad blant innvandrere. Den miljømessige bærekraften trenger drahjelp for å redusere betydelige klimautslipp og skape bedre forutsetninger for grønn samfunnsutvikling og verdiskaping gjennom grønn omstilling.

Dette dokumentet hviler på fire pilarer. Vi har bygd dokumentet på kunnskapen om regionen, og regionens muligheter og utfordringer som er etablert gjennom *Ditt og Mitt Vestfold og Telemark – et kunnskapsbilde i utvikling* og *Slik lever vi i Vestfold og Telemark*. Dernest viser vi hvilke regionale planer og strategidokumenter vi mener bør gjennomføres for å ruste oss for fremtiden. Vi viser så de tiltakene vi ser for oss å gjennomføre for å bringe oss nærmere målet om et bærekraftig Vestfold og Telemark. Avslutningsvis redegjør vi for det partnerskapet og de nettverkene vi mener er viktigst for å koble regionen sammen til felles innsats for å nå målene. Vi ønsker tilbakemelding på den kursen vi har staket ut gjennom høringsprosessen for regional planstrategi.

1.2. Hvor kommer vi fra og hvor skal vi?

Vestfold og Telemark ble en ny region fra 1. januar 2020. Samtidig ble Vestfold og Telemark en ny fylkeskommune, men byggingen startet med full kraft i 2018. Det gjorde også fellesnemndas arbeid med det som har ledet frem til kunnskapsgrunnlaget *Ditt og mitt Vestfold og Telemark – et kunnskapsbilde i utvikling*. Kunnskapsgrunnlaget viser utviklingstrekk, utfordringer og muligheter for fylket som helhet, og er inndelt i tre viktige kunnskapsfortellinger:

- Slik skaper vi verdier i Vestfold og Telemark
- Slik lever vi i Vestfold og Telemark
- Slik skaper vi et klimavennlig og attraktivt Vestfold og Telemark

Ditt og mitt Vestfold og Telemark skal være et regionalt felleseie, et kunnskapsbilde som kontinuerlig utvikles og oppdateres gjennom samskaping på tvers av privat og offentlig sektor, og som kan brukes som et verdifullt planleggingsverktøy for fremtidig regional utvikling.

På mange måter startet den nye fylkeskommunen regionale utviklingsreise gjennom arbeidet med kunnskapsgrunnlaget, og etter høringsrunden med mange innspill fra kommuner, interesseorganisasjoner, frivillighet og andre viktige samarbeidsaktører, fikk Vestfold og Telemark fylkeskommuneenklartilbakemelding om å prioritere **verdiskaping gjennom grønn omstilling** og å **utvikle nye regionale arenaer for samhandling**. Dette er innspill som fylkeskommunen har lyttet til og lagt til grunn i alt plan- og utviklingsarbeid.

” Vestfold og Telemark har nest lavest verdiskaping av Norges 11 regioner.

Foto: Elever ved Melsom VGS

Både privat og offentlig sektor vet at de fleste samfunnsutfordringer ikke kan løses av enkeltaktører alene, og at vi lykkes best gjennom samordnet innsats. Av den grunn har Vestfold og Telemark fylkeskommune brukt mye tid på å kartlegge, drøfte og vurdere eksisterende og fremtidige regionale partnerskap og nettverk. Dette vil bli nærmere omtalt senere i denne strategien, men innledningvis er det viktig å trekke frem det overordnede Partnerskapet bærekraftige Vestfold og Telemark.

Partnerskapet bærekraftige Vestfold og Telemark har som ambisjon å være en utviklingsarena som setter dagsorden og samler regionale toppledere i arbeidet med sosial-, miljømessig og økonomisk regional bærekraft. Partnerskapet kan legge føringer og forventninger til partnerskapets medlemmer, men det er partnerskapsdeltakerne som på selvstendig grunnlag må sørge for at felles forpliktelser blir fulgt opp i sine respektive organisasjoner.

Som en viktig oppstart til etableringen av partnerskapet Bærekraftige Vestfold og Telemark gjennomførte nye Vestfold og Telemark fylkeskommune en utvidet partnerskapskonferanse 16.-17. januar 2020. Deltakerne gav råd om prioriteringer, og rådene var tydelige på behovet for en klar retning og kraft til å gjennomføre. Videre ble områdene 1. Klima og grønn omstilling 2. Opplæring, kompetanse og integrering og 3. Samferdsel og mobilitet fremhevet som særskilt viktige innsatsområder. Slik Vestfold og Telemark fylkeskommune leser anbefalingene henger dette naturlig sammen med tidligere råd som ble gitt i forbindelse med høringsrunden på kunnskapsgrunnlaget Ditt og mitt Vestfold og Telemark – et kunnskapsgrunnlag i utvikling.

» De fleste samfunnsutfordringer kan ikke løses av enkeltaktører alene. Vi lykkes best gjennom samordnet innsats.

Foto: Dag G. Nordveien

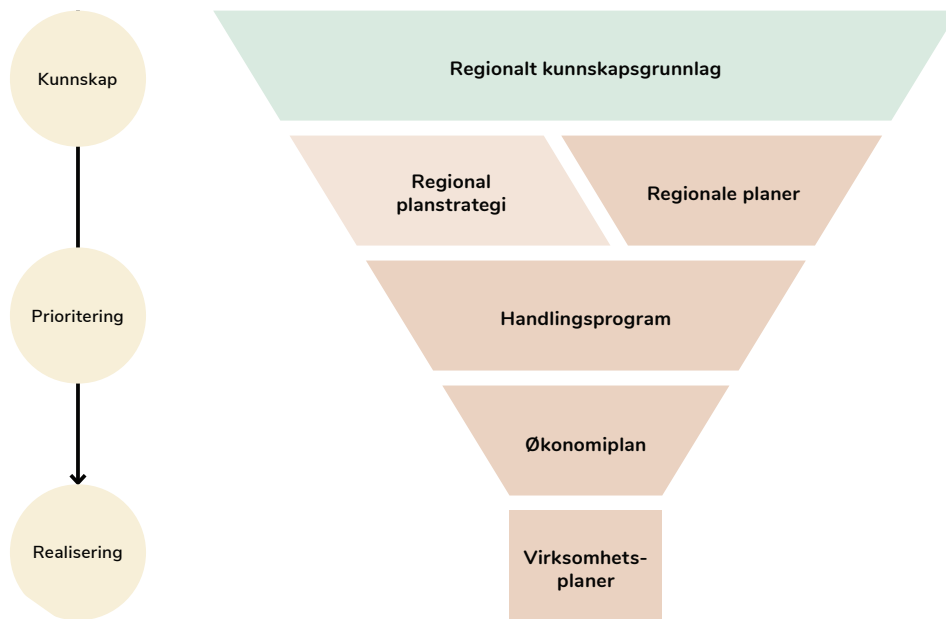
Det er plan- og bygningsloven som understreker at Vestfold og Telemarks regionale planstrategi skal danne grunnlaget for utforming av regionale planer. Fylkestinget i Vestfold og Telemark fylkeskommune er regional planmyndighet, og i arbeidet med den regionale planstrategien har fylkestinget vedtatt følgende:

- FNs bærekraftsmål innføres som et styrende prinsipp for regional planutvikling i Vestfold og Telemark fylkeskommune i tråd med nasjonale styringsforventninger
- En helhetlig planvisjon basert på følgende prinsipper:
 - Sikre god balanse mellom planutvikling og gjennomføringskraft.
 - Regionens satsingsområder skal gjenspeiles i planstrategien.
 - Det skal være forsvarlig balanse mellom planambisjoner og økonomisk handlingsevne.
 - Eksisterende planers status mht. geografisk avgrensning og tidsmessig varighet må avklares.

Regional planstrategi er en lovpålagt oppgave, og skal blant annet redegjøre for hvilke regionale planer det er behov for. Som en del av regional plan skal det utarbeides handlingsprogram for gjennomføring av planen. Handlingsprogram krever økonomiske ressurser, og det er i det årlige budsjett- og økonomiplanarbeidet at fylkestinget kan prioritere hvordan ulike tiltak kan finansieres.

På neste side er det forsøkt illustrert hvordan Vestfold og Telemark fylkeskommunes plansystem henger sammen.

Modellen viser helt overordnet at kunnskap gir grunnlag for prioriteringer, og prioriteringer gir grunnlag for å realisere ambisjoner formulert i overordnede strategier og konkrete handlingsprogram. Det kreves god styring og egenkontroll i hele plankjeden, og fylkeskommunens legitimitet måles ut fra det vi skaper av resultater som regional utviklingsaktør og som tjenesteyter. Oppsummert: planer er viktig, men resultatet av planene er viktigere. Av den grunn må regionens aller største utfordringer sikres nok gjennomføringskraft og prioritet.

Styringsdokumenter	Beskrivelse	Varighet
Regionalt kunnskapsgrunnlag	• Ditt og mitt Vestfold og Telemark. Et oppdatert kunnskapsbilde av muligheter og utfordringer i regionen basert på FNs bærekraftsmål.	• Oppdateres kontinuerlig.
Regional planstrategi	• Styringsdokument som beskriver langsiktige utviklingsmål, prioriteringer og medvirkning. • Lovpålagt.	• 4-årig plan. • Rulleres i forbindelse med valg.
Regionale planer	• Styringsdokument som utledes av regional planstrategi. • Ikke lovpålagt.	• 12-årig plan. • Handlingsprogram vurderes årlig.
Handlingsprogram	• Overordnede sektorrelaterte tiltak som blant annet er utarbeidet i tråd med overordnede føringer i regional plan.	• Behovsstyrt
Økonomiplan	• Fylkeskommunen skal utarbeide samordnede og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for regionens utvikling.	• Rullerende 4-årige planer.
Virksomhetsplaner	• Sikre sammenheng mellom fylkeskommunens vedtatte utviklingsmål og de mål, tiltak og hovedaktiviteter som er prioritert i de enkelte virksomhetene.	• Årlig

Foto: Eva Susanne Drugg

1.3. Regional samfunnsutvikling i Vestfold og Telemark

Politisk styrte planprosesser som er offentlige og transparente, og som har forutsigbare kjøreregler, er en del av grunnmuren i et demokratisk og åpent samfunn med bred deltakelse fra ulike interesser og befolkningsgrupper. Gode planprosesser fungerer også slik at de bringer inn ny kunnskap, gir rom for perspektiver som utfordrer etablerte sannheter og slipper til stemmer som ellers ikke blir hørt. I tillegg til å løse sine spesifikke oppgaver er regionale planer derfor også investeringer i sosial tillit, i sosial bærekraft. Disse kvalitetene er avgjørende for å lykkes med de endringene som verdiskaping gjennom grønn omstilling fører med seg, og som er nødvendige for å gi velferdssamfunnet en bærekraftig ramme.

Bærekraftsmålene handler om å se helhet og sammenheng. Dette starter på nasjonalt nivå. For å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet,

legger regjeringen fram *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging*. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunens og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

I nasjonale forventninger for 2019–2023, legger regjeringen vekt på at nasjonen står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn.
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning.
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn.
- Å skape et trygt samfunn for alle.

Foto: Anita Aarvik Bukta

Planoppgaver 2020-2024

Planlegging for bedre samhandling

Regional planlegging er særlig egnet til å bringe aktører sammen til forpliktende samarbeid for å løse komplekse samfunnsutfordringer. Det er nødvendig for å bryte opp sektorisering og dempe særinteresser. Derfor løfter regionreformen en forventning om at regional planlegging styrkes som verktøy for regional utvikling.

Arealforvaltning er et eksempel. Lokalisering har betydning for alle deler av samfunnsutviklingen, både for å få til gode bo- og oppvekstmiljøer, tilrettelegge for næringsetablering, styrke verdiskaping og utvikle ulike typer infrastruktur som bidrar til best mulig samfunnsøkonomi og bærekraft.

” En regional plan kan forstås som en gjensidig forpliktende avtale mellom de berørte partene.

Reglene for utarbeidelse og virkning av regionale planer gir kraft og legitimitet til å fremme interessene for innbyggere og lokalsamfunn på flere måter:

- Felles eierskap gjennom bred involvering. En regional plan kan forstås som en gjensidig forpliktende avtale mellom de berørte partene.
- Gjennomføringskraft og legitimitet. Prosessreglene for regionale planer binder partene til deltakelse i prosessen og oppfølging for å nå felles mål.
- Effektivitet og forutsigbarhet. Tydelige felles spilleregler og stø kurs over tid øker evnen til å oppnå ønskede resultat.
- Handling og fleksibilitet. Kravet om handlingsprogram som rulleres jevnlig gir mulighet til å prioriteringer underveis og knytte oppfølging til budsjett- og økonomiplan.
- Samhold og styrke. Regionale planer kan øke samholdet lokalt og regionalt, og slik gjøre regionen mer konkurransedyktig nasjonalt og internasjonalt.

Foto: Rune Nordseter

Regionale planer og strategier

Hovedforskjellen mellom en regional plan og et strategidokument er at utarbeidelse og oppfølging av regionale planer er underlagt prosesskravene i plan- og bygningsloven, mens prosess for utarbeidelse av strategidokument kan skreddersys etter behov. I tillegg er de offentlige aktørene forpliktet til å følge opp regionale planer i henhold til § 8-2.

Andre planer og strategier

I tillegg til regionale planer, kan fylkeskommunen utarbeide planer, strategidokumenter og styringsdokumenter som ikke er hjemlet i plan- og bygningsloven. Dette er virkemidler som hjelper fylkeskommunen å planlegge egen virksomhet, eller utøve samfunnsutviklerollen sin regionalt innenfor prioriterte områder. Det knytter seg ikke tilsvarende prosessregler til utarbeidelsen av denne dokumenter, som til de regionale planene. Slike prosesser skal også gjennomføres med stor grad av medvirkning for å sikre kunnskapsbasert arbeid og tilslutning.

2.1. Vurderingsgrunnlag

I lys av FNs bærekraftsmål og behovet for verdiskaping gjennom grønn omstilling i det nye fylket er den regionale planstrategien *Å utvikle Vestfold og Telemark – verdiskaping gjennom grønn omstilling* utformet som en utviklingsstrategi.

Den avklarer status for gjeldende regionale planer og vurderer behovet for nye, i tråd med plan- og bygningslovens bestemmelser. Vurderingene er gjort på bakgrunn av kunnskapsgrunnlaget *Ditt og mitt Vestfold og Telemark* og en gjennomgang av Vestfold og Telemark fylkeskommunes eksisterende planer og strategier. I gjennomgangen har det vært fokus på om dagens planer bygger opp under FNs bærekraftsmål og i hvilken grad de følger opp utfordringsbildet i *Ditt og mitt Vestfold og Telemark* og *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging*.

Det har også vært sett på om planene har vært gode retningslinjer for å nå mål, og om planene som er tematisk overlappende harmoniserer med hverandre.

En regional plan er et egnet verktøy når flere forvaltningsnivåer er involvert og det er behov for forpliktende samordning og oppfølging, når det foreligger komplekse problemstillinger som krever avveining og når det er mange interesser og potensielle konfliktområder. For tema der det regionale samordningsbehovet ikke er tydelig, kan det med fordel velges andre planformer som ikke har tilsvarende prosesskrav som regionale planer.

I vurderingen har man også hatt fokus på hvilke endringer det er administrative og politiske ressurser til å gjennomføre fra 2020 til 2024. Vestfold og Telemark er nettopp slått sammen, og det foreligger dermed to sett regionale planer og strategier med totalt 22 regionale planer. *Å utvikle Vestfold og Telemark – verdiskaping gjennom grønn omstilling* er det første steget i retning av å utvikle et helhetlig, hensiktsmessig og tydelig styringssystem, med god sammenheng mellom utvalgte regionale planer og andre virkemidler. Som et overordnet grep foreslås det å redusere antall regionale planer og strategier, og slå sammen handlingsprogram der dette er hensiktsmessig.

Noen av de ønskede endringene vil måtte vente til den neste regionale planstrategien for Vestfold og Telemark fylkeskommune utarbeides.

Foto: Jørn Steen

2.2. Vurdering av regionale planer og strategier

Areal- og transportplaner

I mange år har det vært samarbeid mellom kommunene, regionale myndigheter og staten om å peke ut en felles retning for utviklingen av arealene i Vestfold og Telemark. De regionale arealplanene som er utarbeidet er produkter av dette samarbeidet. Hensikten med planene er å balansere og avveie ulike hensyn og utarbeide spilleregler for å skape forutsigbarhet og redusere konflikter. De regionale planene er utarbeidet i samarbeid med kommunene, andre offentlige etater og private aktører.

Planene tar utgangspunkt i nasjonale og internasjonale verdier og utarbeider en felles regional politikk på området. For Vestfold og Telemark gjelder dette for eksempel verdier som villrein, matjord, kulturmiljøer, kystsone og naturområder hvor det oppstår jevnlig

interessekonflikter mellom utvikling og bevaring. Sammenhengende areal- og transportplanlegging har nasjonal verdi, men er også en regional kjerneoppgave i seg selv. Utbyggingsmønsteret har påvirkning på mange samfunnsfaktorer og på flere av bærekraftmålene.

Under høringen av kunnskapsgrunnlaget ble det fra flere kommuner ytret ønske om en felles samordnet regional plan for areal og transport. Areal- og transportplaner krever felles forståelse og felles innsats for å gjennomføres. De fleste av disse planene er nylig vedtatt etter mye involvering og samhandling, og det er store forventninger til oppfølgingen og gjennomføringen av dem. De støtter opp om grunnleggende vilkår for, gir retning til, og skaper oppslutning om *verdiskaping gjennom grønn omstilling*. Det anbefales at man vurderer en sammenslåing av areal og transportplanene i neste periode.

Foto: Rune Nordseter

På bakgrunn av dette foreslås det å videreføre følgende planer med felles handlingsprogram for hvert område:

- Regional plan for samordna areal og transport i Telemark
- Regional transportplan (Vestfold)
- Regional plan for bærekraftig arealpolitikk i Vestfold– RPBA
- Fylkesdelplan for Hardangervidda
- Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei
- Fylkesdelplan for Blefjellområdet
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Rogaland
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder
- Plan for intermodal godstransport i Telemark og Vestfold
- Fylkesdelplan Grenlandsbanen

Regionale planer for klima og folkehelse

De nylige vedtatte regionale planene for områdene klima og folkehelse videreføres da de er omforent med overlappende planer og inne i en handlingsfase med fokus på gjennomføring. Kommuner og øvrige samarbeidsparter som har vært med i utarbeidelsen forventer iverksetting av disse planene nå.

De to regionale planene for folkehelse er ferske og har omfattende prosesser bak seg. De støtter opp om grunnleggende vilkår for, gir retning til, og skaper oppslutning om verdiskaping gjennom grønn omstilling.

Klima- og energiplanene er resultater av politisk bestilling og er tett knyttet opp mot fylkets satsningsområde. Planene har stor betydning for fokus på og gjennomføring av klima- og energitiltak i de fleste sektorer i regionen, og er de første planene der klimatiltak for de ulike sektorene er samordnet.

2.3. Konklusjon av planbehovet

Det legges opp til følgende:

Som et overordnet grep foreslås det å redusere antall regionale planer, strategier og andre styringsdokument. Der hvor det finnes overlappende planer for hhv. Vestfold og Telemark foreslås de erstattet av et felles strategidokument. De nylige vedtatte regionale planene videreføres.

Følgende planer foreslås utarbeidet, revidert eller er vedtatt revidert:

- Regional kystsoneplan for Vestfold foreslås revidert for å innlemme kystkommunene i Telemark.
- ATP Grenland er vedtatt rullert for å legge til rette for bystrategiarbeidet videre.
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vestfold og Telemark er vedtatt revidert
- Ny Regional plan for trafikksikkerhet foreslås utarbeidet for å løfte bevisstheten rundt trafikksikkerhetsarbeidet.

På bakgrunn av dette anbefales det derfor å videreføre følgende regionale planer med felles handlingsprogram for hvert område:

- Regional plan for folkehelse (Telemark)
- Regional plan for folkehelse (Vestfold)
- Regional klimaplan for Telemark
- Regional plan for klima og energi (Vestfold)

Regionale planer og strategier for områdene næring, kultur og opplæring

Ut fra kriteriene som ble satt i forbindelse med gjennomgangen av Vestfold og Telemark fylkeskommunes eksisterende planer så man behovet for å utarbeide enkelte nye styringsdokumenter. Flere av planene var ikke tilstrekkelig relevante sett i forhold til fylkeskommunens satsningsområder, nye ansvarsområder og de prioriterte bærekraftsmålene, og enkelte var veldig overlappende. Det ble også vurdert at strategidokument kan være mer fleksible verktøy som kan justeres raskere.

Det foreslås at følgende regionale planer og strategier erstattes av nye strategier:

- Regional plan for oppvekst og kompetanse og Regional plan for et helhetlig opplæringsløp erstattes av et felles strategidokument for opplæringsfeltet.
- Regional plan for reiseliv og opplevelser, Regional plan for nyskaping og næringsutvikling og Regional plan for verdiskaping og innovasjon erstattes av et felles strategidokument for næring, forskning og innovasjon.
- Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet (Telemark), Strategi for kultur og kulturarv (Telemark) og Strategisk kultur- og idrettsplan (Vestfold) erstattes av et felles strategidokument for kulturområdet.

2.4. Oversikt og status over eksisterende planer og strategier

Gjeldende regionale planer i Telemark	Planperiode	Forslag til konklusjon
Regional plan for folkehelse	2018-2030	Videreføres i denne perioden. Anbefaler å utarbeide et felles handlingsprogram for folkehelseplanene.
Regional plan for oppvekst og kompetanse	2016-2020	Erstattes av en felles strategisk plan for opplæring i Vestfold og Telemark.
Regional plan for samordna areal og transport i Telemark	2015-2025	Videreføres i denne perioden. Anbefaler å utarbeide et felles handlingsprogram for areal- og transportplanene.
Regional plan for samordnet areal og transport i Grenland	2014-2025	ATP Grenland skal revideres for å bidra til å nå målene for Bystrategi Grenland, forankret i byvekstavtalen.
Regional plan for reiseliv og opplevelser	2011-	Erstattes av en felles strategisk plan for næring, forskning og innovasjon i Vestfold og Telemark.
Regional plan for nyskaping og næringsutvikling	2011-	Erstattes av en felles strategisk plan for næring, forskning og innovasjon i Vestfold og Telemark.
Regional klimaplan for Telemark	2019-2026	Videreføres i denne perioden med felles prioriterte tiltak fra handlingsprogrammene til klimaplanene.
Gjeldende regionale planer i Vestfold	Planperiode	Forslag til konklusjon
Regional plan for folkehelse	2019-2030	Videreføres i denne perioden. Anbefaler å utarbeide et felles handlingsprogram for folkehelseplanene.
Regional plan for et helhetlig opplæringsløp	2015-2018	Erstattes av en felles strategisk plan for opplæring i Vestfold og Telemark.
Regional transportplan	2019-2040	Videreføres i denne perioden. Anbefaler å utarbeide et felles handlingsprogram for areal- og transportplanene.
Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA)	2019-2040	Videreføres i denne perioden. Anbefaler å utarbeide et felles handlingsprogram for areal- og transportplanene.
Regional plan for kystsonen i Vestfold	2014-	Revideres for å innlemme kystkommunene i Telemark.
Regional plan for verdiskaping og innovasjon	2015-	Erstattes av en felles strategisk plan for næring, forskning og innovasjon i Vestfold og Telemark.
Regional plan for klima og energi	2016-2020	Videreføres i denne perioden med felles prioriterte tiltak fra handlingsprogrammene til klimaplanene.
Regionale planer under arbeid	Status	Forslag til konklusjon
Kystzoneplan for Telemark 2018-2028	Planprogram vedtatt okt.2017. Kunnskapsinnhenting i 2019.	Innlemmes i Regional plan for kystsonen i Vestfold. Planprogrammet fra 2017 samt kunnskapsinnhenting fra 2019, legges til grunn for videre arbeid med «Telemarkdelen» av planen.
Interregionale planer	Planperiode	Forslag til konklusjon
Fylkesdelplan for Hardangervidda	2019-2035	Vedtatt i Telemark fylkeskommune des 2019. Ventet vedtatt av de andre fylkeskommunene våren 2020. Handlingsprogram vedtas juni 2020.
Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei	2012 -	Videreføres. Revidert Handlingsprogram 2020-2024 vedtas i juni 2020.
Fylkesdelplan for Blefjellområdet	2002 -	Videreføres.
Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken	2016-2021	Er under revidering. Erstattes av Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vestfold og Telemark.
Regional plan for vannforvaltning i vannregion Rogaland	2016-2021	Er under revidering.
Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder	2016-2021	Er under revidering.
Plan for intermodal godstransport i Telemark og Vestfold	2015-	Videreføres. Handlingsprogram rulleres i denne perioden.
Fylkesdelplan Grenlandsbanen	1999 -	Videreført i konseptvalgutredning overlevert samferdselsministeren i 2016.

Strategier og planer i Telemark	Planperiode	Forslag til konklusjon
Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet	2016-2020	Erstattes av en felles strategisk plan for kulturområdet.
Strategi for kultur og kulturarv	2014-	Erstattes av en felles strategisk plan for kulturområdet.
Strategi for næringsareal i Grenland	2018	Innarbeides i revidert ATP Grenland
Busstrategi for Grenland	2015-2025	Skal erstattes av et helhetlig strategidokument for kollektivtransport (buss + tog) som skal implementeres i revidert ATP Grenland.
Strategi og plan for myke trafikanter i Grenland	2014-	Skal oppdateres og implementeres i revidert ATP Grenland.
Hovedvegnett for sykkeltrafikk i Grenland	2009-	Skal oppdateres og implementeres i revidert ATP Grenland.
Landbruks- og matmelding	2013-	Erstattes av Regionalt næringsprogram for landbruk for Vestfold og Telemark 2019-2022 (RNP)
Strategier og planer i Vestfold	Planperiode	Forslag til konklusjon
Strategiplan for videregående opplæring	2017-2022	Erstattes av en felles strategisk plan for opplæring i Vestfold og Telemark.
Handlingsprogram for fylkesveg	2015-2018	Erstattes av en felles strategisk plan for opplæring i Vestfold og Telemark.
(tiltak med prioriteringsgrunnlag, status og utfordringer)	2018-2021	Erstattes av en felles strategisk plan for fylkesveg i Vestfold og Telemark.
Sykelstrategi for Vestfold	2012	Erstattes av felles sykkelstrategi.
Trafikksikkerhetsplan for Vestfold	2018-2021	Erstattes av felles trafikksikkerhetsplan.
Strategisk kultur- og idrettsplan	2019-2022	Erstattes av en felles strategisk plan for kulturområdet.
Bibliotekplan	2019-2022	Videreføres.

2.5. Nye regionale planer og rullering av eksisterende

Endringene som foreslås i konklusjonen av planbehovet vedtas ved behandling av planstrategien.

Revisjon av ATP Grenland

Bystrategi Grenland er det regionale samarbeidet om areal, transport og klima mellom kommunene Skien, Porsgrunn, Siljan og Bamble, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet og Fylkesmannen i Vestfold og Telemark. Gjennom samarbeidet skal Grenland bidra til å oppfylle de nasjonale klimamålene, og skape en attraktiv og konkurransedyktig byregion.

Bystrategi Grenland samarbeider om oppfølging av felles vedtak og langsiktig strategisk arbeid, herunder Regional plan for samordna areal og transport i Grenland 2014-2025 (ATP Grenland) og felles vedtatte

temastrategier, Bypakke Grenland fase 1 2015-2025, Belønningsavtalen 2017-2020,

Byvekstavtale Grenland og videreføring av Bypakke Grenland. Samarbeidspartene har ansvar for å samordne sine virkemidler for å nå felles vedtatte mål. Den regionale planen for samordna areal og transport i Grenland utgjør et viktig regionalt styringsverktøy sammen med de andre felles vedtakene i samarbeidet.

Grenland er ett av de ni prioriterte byområdene i Norge som kan forhandle om byvekstavtale med staten. Tidligere belønningsavtaler og bypakker skal nå samles i én og samme avtale, og arealutvikling vil få en mer fremtredende rolle i avtaleverket. Det er utarbeidet en statlig byutredning for det geografiske området avgrensa i ATP Grenland. Mandat for

Foto: Bård Andresen

forhandlinger om byvekstavtale ble vedtatt i de fire kommunene og fylkeskommunen i 2019, hvor revisjon av ATP Grenland med felles temastrategier inngår i grunnlaget for forhandlinger. Videre framdrift for utarbeidelse av temastrategier og revisjon av ATP Grenland avhenger av tidspunkt for forhandlinger og endelig vedtak av en eventuell avtale i kommunene, fylkeskommunen og regjeringen. Det er et mål om at vedtak om avtale skal fattes høsten 2020, siden gjeldende belønningsavtale med staten går ut dette året. Som oppfølging av avtalen legges det opp til et felles handlingsprogram for porteføljestyring av både areal- og transporttiltak som revideres årlig.

Revisjon av regional plan for av kystsonen

Regional kystsonenplan for Vestfold revideres for å innlemme kystkommunene i Telemark. En hensikt med Kystsonenplanen i Vestfold er lik forvaltning av kystsonerealene i alle kommunene. Revisjonens mål er å innlemme Telemarkskommunene uten å endre «Vestfolddelen». Dette gjør at man kan videreføre det planarbeidet som er startet i tidligere i Telemark uten at det utløser full prosess for alle Vestfoldkommunene. Fylkesrådmannen foreslår at det settes i gang et

arbeid med å revidere Kystsonenplanen for å innlemme kystkommunene i Telemark. Da den eksisterende planen er velfungerende foreslås det at «Vestfolddelen» ligger fast og at det vedtatte planprogrammet fra 2017 samt kunnskapsinnhenting fra 2019, legges til grunn for videre arbeid med «Telemarkdelen».

Regional plan for vannforvaltning

Arbeidet med revisjon av Regional vannforvaltningsplan i Vestfold og Telemark vannregion for perioden 2022 - 2027 er igangsatt. Ved varsel om oppstart av planarbeidet i januar 2019 ble det utarbeidet et forslag til planprogram og et forslag til hovedutfordringer som ble vedtatt i fylkestinget i desember 2019. Sammen med et nasjonalt oppdatert kunnskapsgrunnlag uttrykt gjennom nasjonale databaser (vann-nett og vannmiljø), og erfaringsgrunnlaget fra planperioden 2016 til 2021, utgjør dette grunnlaget i det plandokumentet som legges ut til nasjonal høring i januar 2021. Som en del av dette dokumentet vil det bli utarbeidet Regionalt tiltaksprogram med retningslinjer, konsekvensutredning og handlingsplan, samt lokale tiltaksplaner på vannområdenivå. Planen skal være endelig vedtatt ved sentral godkjenning innen 31.

Foto: Dan Riis

desember 2021. Nasjonal rapportering til ESA utføres våren 2022. Arbeidet er hjemlet i vannforskriften og er en oppfølging av EUs vannrammedirektiv og er en forpliktelse Norge har gjennom EØS avtalen. Vannforskriften gjelder alt vann, både grunnvann, overflatevann og kystvann. Målet er minimum god eller svært god kjemisk og økologisk kvalitet i våre vannforekomster.

Helhetlig plan for Oslofjorden – interregional plan

Forslag til Helhetlig plan for Oslofjorden har vært på høring og skal vedtas i 2020. Planen skal fremme friluftslivet, sikre god miljøtilstand i fjorden og vektlegger samordnet innsats på tvers av sektorer for å nå målene. Det forutsettes at alle myndigheter, næringer og øvrige relevante aktører bidrar til å nå målene. Siden planen er overordnet og strategisk anbefales det å utarbeide mer detaljerte regionale planer gjennom et formalisert samarbeid mellom berørte regioner. Vestfold og Telemark fylkeskommune sammen med Viken fylkeskommune vil vurdere og avklare et samarbeid om en felles interregional regional plan for Oslofjorden. Type plan for arbeidet må drøftes

nærmere slik at mål i Helhetlig plan for Oslofjorden kan oppnås i lys av både nasjonale mål og felles regionale behov.

Regional plan for trafikksikkerhet

Vestfold og Telemark har den siste tiden hatt en dyster utvikling i antall dødsulykker i trafikken. Seks personer mistet livet i trafikkuulykker i Vestfold og Telemark i årets første tertial. Det er en økning på fem sammenliknet med samme periode i 2019. En ønsket økning av gående og syklistere vil medføre fare for at ulykkestall for myke trafikanter kan øke betydelig dersom det ikke gjennomføres målrettede tiltak. Fylkeskommunen har et ansvar for å tilrå og samordne tiltak for å fremme trafikksikkerheten i fylket. I dag er trafikksikkerhetsplanen en integrert del av Regional plan for samordna areal og transport for Telemark, mens tidligere Vestfold fylkeskommune har hatt en egen trafikksikkerhetsplan. For å løfte bevissthet og virkemiddelbruk rundt trafikksikkerhetsarbeidet, både internt, men ikke minst eksternt, anbefales det å utarbeide en egen ny trafikksikkerhetsplan som en regional plan.

Foto: Anne Sundin Lightfoot

En bærekraftig regional utviklingsstrategi

Den regionale planstrategiprosessen har samlet forslag til konkrete tiltak som kan gi felles kraft i regionen. Resultatet er en tverrsektoriell utviklingsstrategi for hele Vestfold og Telemark med de hovedgrepene og tiltakene som best svarer opp fylkeskommunens satsningsområde *verdiskaping gjennom grønn omstilling*.

I arbeidet med å gjennomføre tiltakene, tar fylkeskommunen i bruk mange virkemidler – blant annet regionale planer, strategier og handlingsprogram, utviklingsprosjekter, tilskuddsordninger, kunnskapsproduksjon, kompetanseutvikling, nettverksarbeid, prosess- og planfaglig veiledning og høringsuttalelser.

Foto: Egil Lund

Foto: Rune Nordseter

3.1. Verdiskaping gjennom grønn omstilling

Verdiskaping gjennom grønn omstilling krever kunnskap, innovasjon og nyskaping for å bidra til å nå mål om langsiktig økonomisk vekst parallelt med omstilling til et lavutslippssamfunn. Samtidig tilsier sosialt ansvar at flere inkluderes i utdanning og arbeid, og at god infrastruktur er en forutsetning for å lykkes med økt verdiskaping. Regionen har en rekke fortrinn knyttet til jordbruks- og naturresurser, industri- og teknologimiljøer, og kulturminner og -miljøer av nasjonal og internasjonal verdi.

Samtidig har Vestfold og Telemark store utfordringer innenfor bærekraftsmålenes dimensjoner. Den miljømessige dimensjonen trues av betydelige klimautslipp, med spesielt store utslipp fra industri.

Innenfor den sosiale dimensjonen er regionen utfordret av et høyt utenforskap med blant annet høy barnefattigdom og høy arbeidsledighet for unge voksne og innvandrere. Den økonomiske bærekraften trues av for lav verdiskaping. Økonomisk verdiskaping i Vestfold og Telemark er lavere enn i de fleste andre fylker. Grønn omstilling gir muligheter for økt velferd

Verdiskaping

Verdiskaping er å skape økonomiske, sosiale og kulturelle verdier i privat sektor, offentlig sektor og i sivilsamfunnet.

og verdiskaping ved å dreie produksjon og omsetning av varer og tjenester over i løsninger som markedet trenger nå og i økende grad i tiden fremover.

For å oppnå resultater innen dette satsingsområdet må tilnærmingen være tverrsektoriell og innsatsen rettet mot flere bærekraftsmål samtidig.

I Ditt og mitt Vestfold og Telemark – et kunnskapsbilde i utvikling er det pekt på seks bærekraftsmål som er sentrale for å få til verdiskaping gjennom grønn omstilling. Mål 4: God utdanning, mål 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst, mål 9: innovasjon og infrastruktur, mål 11: Bærekraftige byer og samfunn, mål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon og mål 13: Stoppe klimaendringene.

I tillegg er bærekraftsmål 10: Mindre ulikhet nært knyttet til sosial ulikhet i helse, som er en av fylkets største folkehelseutfordringer slik det kommer fram i kunnskapsgrunnlaget *Slik lever vi i Vestfold og Telemark*. Bærekraftsmål 17: Samarbeid for å nå målene henger tett sammen med satsingsområdet *Samhandling for å løse komplekse samfunnsutfordringer*, og fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle.

Hovedgrepene og tiltakene som er løftet fram under de prioriterte bærekraftsmålene i del 3 er en oversikt over viktige innsatser som regionen vil samarbeide om i denne fireårsperioden. Oversikten er ikke uttømmende, og det skal arbeides for måloppnåelse innenfor alle FNs 17 bærekraftsmål.

Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling betyr å imøtekomme dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner får dekket sine behov.

Grønn omstilling

Grønn omstilling innebærer et skifte til et miljømessig bærekraftig samfunn hvor vekst og utvikling skjer innen naturens tålegrenser, med bruk av fornybare ressurser, effektiv bruk og gjenbruk av materialer og utslippskutt. Det innebærer bruk av produkter og tjenester som gir betydelig mindre negative konsekvenser for klima og miljø enn i dag. Målet er produksjon og bruk som ikke skader helse og natur.

” For å oppnå resultater innen verdiskaping gjennom grønn omstilling må tilnærmingen være tverrsektoriell og innsatsen rettet mot flere bærekraftsmål samtidig.

At noen tiltak er gitt prioritert i planstrategien, innebærer at det er fokus på gjennomføring av tiltak som i særlig grad bidrar til verdiskaping gjennom grønn omstilling, og at det i budsjettene for denne perioden settes av målrettede ressurser til arbeidet.

Utbruddet av covid-19 våren 2020 viser tydelig nødvendigheten av samarbeid på tvers av geografiske og administrative grenser og et samarbeid mellom ulike typer fagfelt. Globale utfordringer gir tyngde til diskusjonen om forholdet mellom mennesket og natur, hvor særlig raske endringer i naturgitte faktorer er et kritisk element som på ulik måte kan påvirke alt liv på jorda, også mennesket som art.

Foto: Dag G. Nordsveen

Bærekraftsmål 4

God utdanning

Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle.

God utdanning er både et selvstendig bærekraftsmål og et vilkår for å kunne oppfylle andre mål. Fylkeskommunen er en sentral aktør på utdanningsområdet og leverer ca. 1 million opplæringstimer for alle de 21 videregående skolene i regionen og skal samarbeide med over 2000 lærebedrifter og virksomheter i over 100 bransjer for å sikre kompetent arbeidskraft til regionen. I tillegg til ansvaret for videregående opplæring, har fylkeskommune et ansvar for inkludering. Fylkeskommunen bidrar som samarbeidspart innen skole, utdanning og livslang læring, og som aktør for kompetanseutvikling innen næringsutvikling og offentlig tjenesteyting.

Fullført videregående opplæring øker mulighene for deltagelse i arbeid og samfunn, og for god helse og livskvalitet. Økt læringsutbytte, økt gjennomføring og økt livsmestring er overordnede mål for videregående opplæring i fylket. Fylkeskommunen har et ansvar også for ungdom som av ulike grunner står utenfor opplæring og arbeid. Ambisjonen er at alle som deltar i videregående opplæring, og som følges opp av PPT (psykologisk og pedagogisk tjeneste) og OT (oppfølgingstjenesten), og uavhengig av sosial bakgrunn, skal gjennomføre videregående opplæring med planlagt kompetanse.

Innholdet i opplæringen skal gi arbeidsstyrken kunnskap til å skape økonomiske og sosiale verdier på en mer bærekraftig måte. Opplæringsarenaen skal fremme barns, unges og voksnes helse og gi grunnlag for gode livsvalg. Dette vil redusere utenforskap, bedre helsetilstanden og styrke grunnlaget for verdiskaping. I 2018 hadde 27 % av innbyggerne i Vestfold og Telemark over 16 år grunnskole som høyeste fullførte utdanning, 43 % videregående skole og 30 % universitet eller høgskoleutdanning. Andelen med høyere utdanning er noe lavere i Vestfold og Telemark enn i landet som helhet.

Tidlig innsats og et opplæringsløp som henger sammen er avgjørende for å lykkes. Det krever tett samarbeid mellom kommunene, fylkeskommunen, lærebedriftene, høyere yrkesfaglig utdanning, høyere utdanning og arbeidslivet om høy kvalitet i opplæring, samarbeid om overganger og engasjement for inkludering i opplæringsløpet. God karriereveiledning fra grunnopplæringen vil skape bedre muligheter til å håndtere forandring og usikkerhet.

Hovedgrep for å nå bærekraftsmål 4:

- Samarbeide om et helhetlig opplæringsløp fra barnehage til høyere utdanning, og med vekt på tidlig innsats, for å sikre god kvalitet på opplæringen og gode overganger.
- Arbeide for at alle elever, lærlinger og lærekandidater gjennomfører videregående opplæring med planlagt kompetanse som grunnlag for videre studier, deltakelse i arbeidsliv og samfunnsliv.
- Forbedre skole og opplæring som arena for å fremme unge og voksne menneskers helse gjennom systematisk innsats og medvirkning fra elever og lærlinger.
- Øke befolkningens kompetanse innen og medvirkning til bærekraftig samfunnsutvikling.

Foto: Marita Nilsen

Fra 2012 til 2018 har gjennomføringsgraden i videregående opplæring i regionen økt fra 68 % til 78 %. Det er en hovedmålsetting at denne positive utviklingen skal fortsette.

” Andelen med høyere utdanning er noe lavere i Vestfold og Telemark enn i landet som helhet.

Tiltak for å nå bærekraftsmål 4:

- **Gjennomføre fagfornyelsen i alle ledd av opplæringen.** Fagfornyelsen innebærer en vitalisering gjennom revidert læreplanverk, sosial læring og økt lærersamarbeid. Det skal gi økt motivasjon for og relevans i opplæringen, og bedre kvalifikasjoner til å forme og ta del i framtidssamfunnet og få et godt liv.
- **Bedre skoler og opplæring som helsefremmende arena.** Et systematisk utviklingsarbeid skal gjennomføres ut fra kriterier for helsefremmende tiltak i opplæring. Elever og lærlingers aktive medvirkning vil være premissgivende, sammen med de ansattes innsats. Programmet Liv og røre, som er forskningsevaluert, skal spres og videreutvikles som en helhetlig, tverrsektoriell helsefremmende satsing i barnehager og skoler.
- **Implementere digitale elev-tjenester i hele Vestfold og Telemark.** Utnytte mulighetene som ligger i disse ressursene til beste for elever og lærlinger.
- **Styrke skolebibliotekene.** Skolebibliotekene skal være sentrale i å trygge elevenes informasjonskompetanse, digitale kompetanse, leseferdigheter og leseforståelse.
- **Øke satsingen på alternative opplæringsarenaer.** For de som står utenfor eller er i ferd med å falle utenfor, vil alternative opplæringsarenaer være et tiltak for læring og opplevelse av mestring. Tiltaket skal bidra til at flest mulig ungdom utenfor opplæring og arbeid kommer tilbake og gjennomfører videregående opplæring.
- **Øke satsingen på karriereveiledning og livslang læring.** Å ha mulighet til å lære og fornye kompetanse er blitt stadig viktigere, og særlig i tider med høy arbeidsledighet og omstilling. En styrket karriereveiledning for alle, helt fra grunnopplæring, vil omfatte samarbeid med bl a ungt entreprenørskap, det lokale næringsliv, kommuner og utdanningsinstitusjoner.
- **Bedre språkopplæringen for minoritetsgrupper.** Språkkompetanse er inngangen til integrering gjennom utdanning, arbeid og deltakelse i samfunnet. Fylkeskommunen skal samarbeide med kommunene om tilrettelagt opplæringsløp også for voksne minoritetsspråklige.
- **Knytte Ungt entreprenørskap (UE) til samfunnsutvikling.** Sørge for at barn og ungdom får kjennskap til samfunns- og næringsutvikling gjennom kreative oppgaver i UE og gründercamps.

Bærekraftsmål 8 Anstendig arbeid og økonomisk vekst

Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

Lønnet arbeid er den viktigste forutsetningen for inntekt, god helse og livskvalitet. Samtidig er befolkningens helse avgjørende for tilgang på arbeidskraft og et livskraftig næringsliv. Deltakelse i arbeidslivet betyr å kunne bidra til samfunnet, og gi den enkelte muligheter for mestringsfølelse. Vestfold og Telemark har en relativt lav andel sysselsatte. Det betyr dårligere levekår for grupper som er helt eller delvis utenfor arbeidslivet. Arbeidsledigheten i Vestfold og Telemark er mer enn tre ganger så høy blant innvandrere som i den øvrige delen av befolkningen, og i 2019 var kun 60 % av innvandrerne i Vestfold og Telemark sysselsatte. Samtidig er 9 %, eller 4 272 personer i aldersgruppen 16–25 år uten og utenfor både utdanning og arbeid. Som i resten av landet øker andelen barn i lavinntektsfamilier.

Hvis flere skal integreres i det ordinære arbeidsmarkedet i Vestfold og Telemark, må det utvikles attraktive jobber med anstendig lønn. Det gjelder også innenfor sysselsettingsintensive

næringer som tradisjonelt ikke har vært omfattet av nasjonal og regional næringspolitikk. Det kan for eksempel innebære å støtte opp om eksisterende tjenesteytende næringer og utvikling av «nye» tjenester som en i dag bare skimter konturene av. Samtidig er det behov for å sikre at fylket har tilgang til kompetent og relevant arbeidskraft som møter det regionale arbeidsmarkedets behov. Undersøkelser fra Nav og NHO viser at det særlig er vanskelig å rekruttere folk innen bygg- og anlegg, og helse- og sosialtjenester.

Lykkes fylket i å være attraktivt for bedrifter og arbeidstakere i kunnskapsintensive virksomheter, vil også nye arbeidsplasser innen service, kultur og handel komme. For å skape levende sentrum må både boliger, kontorarbeidsplasser og publikumsrettede funksjoner lokaliseres i sentrum med gode kollektivknutepunkt. Byene og tettstedene

Hovedgrep for å nå bærekraftsmål 8:

- Legge til rette for økt bærekraftig verdiskaping i privat næringsliv og offentlig sektor.
- Legge til rette for forskningsdrevet innovasjon og entreprenørskap.
- Stimulere til økt sysselsetting, også i arbeidsintensive næringer.
- Utvikle tiltak som sikrer at mennesker med utfordringer lettere får adgang til utdanning og arbeid.

Foto: Dan Riis

63 % av innbyggerne i Vestfold og Telemark mellom 16 og 74 år er sysselsatte, mot 67 % landsbasis.

i Vestfold og Telemark har et stort potensial for omforming og høyere utnyttelse. Grønn omstilling som rettes mot mål om balansert bærekraft, åpner for et stort potensial for økonomisk verdiskaping. Fylket har et stort konkurransefortrinn gjennom høy andel bedrifter som driver forskningsbasert innovasjon og etablerte forskningsmiljøer. Universitetet i Sørøst-Norge og instituttsektoren har sterkt samarbeid med bedrifter og offentlig sektor.

Det er et prioritert mål for Vestfold og Telemark fylkeskommune å stimulere til bærekraftig verdiskaping i hele fylket. Det er også et viktig mål at unge utenfor arbeid og utdanning, innvandrere uten jobb og andre grupper som oftere står utenfor arbeidslivet, skal få mer varig tilknytning til arbeidsmarkedet. Disse gruppene bør ha jobber med anstendig lønn og arbeidsvilkår som oppfyller lover og regelverk.

Tiltak for å nå bærekraftsmål 8:

- **Styrke koblingen mellom forskning, forvaltning og næringsliv, nasjonalt og internasjonalt.** Effektivisere forvaltningen og øke sysselsettingen og verdiskapingen i regionen. Bidra til mobilisering til forskningsdrevet innovasjon og aktivt bruke Regionalt forskningsfond Vestfold og Telemark som driver for forskningsprosjekter i næringslivet og offentlig sektor. Vestfold og Telemark fylkeskommune deltar aktivt i nasjonale og internasjonale prosjekter og samarbeid.
- **Styrke attraktiv by- og stedsutvikling med klyngesatsing og sentrumsnæringer.** Støtte opp under arbeid for fortetting med kvalitet og bidra til rett lokalisering av særlig kompetansearbeidsplasser i sentrum.
- **Styrke regionens kompetanseutvikling og inkludering i arbeidslivet.** Bedre balansen mellom tilgang på kompetent og relevant arbeidskraft og etterspørsel fra arbeidslivet ved utarbeidelse av Regional kompetansestrategi og styrket inkludering.
- **Styrke det fireårige opplæringsløpet.** Øke gjennomføring og bedre kvalitet på fag- og yrkesopplæringen gjennom samarbeid med næringsliv og kommuner.
- **Fremme innovasjon og nye arbeidsformer,** som ligger i mulighetene ved f.eks. co-working, delingsøkonomi og ny teknologi.
- **Fremme kultur- og naturbasert reiseliv.** Med utgangspunkt i de unike natur- og kulturverdiene i fylket, skal pågående strategiske satsinger styrkes og nye initieres. Satsingene gir, sammen med nasjonalparkene og verdensarven, grunnlag for stedsbasert næringsliv, og nye arbeidsplasser tilknyttet bærekraftig reiseliv og turisme.
- **Øke fylkeskommunens totale tilstedeværelse i hele fylket.** Utrede hvilke fylkeskommunale funksjoner som kan legges til Øvre Telemark.

” 9 %, eller 4 272 personer, i aldersgruppen 16–25 år er uten og utenfor både utdanning og arbeid.

Bærekraftsmål 9

Innovasjon og infrastruktur

Bygge solid infrastruktur, fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og bidra til innovasjon.

Innovasjon preger allerede industri og næringsliv i vårt fylke, og satsing på grønn omstilling vil gi økt konkurransekraft i framtida. Mer effektiv bruk av ressurser, ny teknologi og grønnere industriprosesser krever systematisk og kontinuerlig satsing på forskning, utvikling og innovasjon. Vellykkede forskning, utvikling og innovasjon (FoU)-prosjekter kjennetegnes bla ved målrettet samarbeid mellom fagmiljø med relevant kompetanse og bedrifter som evner å bruke forskningsbasert kunnskap, der fylkeskommunens viktigste rolle er å utvikle arenaer som fremmer slikt samarbeid. Vestfold og Telemark er allerede en av landets sterkeste FoU-regioner i næringslivet, målt som FoU-utgifter per sysselsatt.

Godt samarbeid er også nødvendig for å sikre et godt transporttilbud. Veg, ferge og jernbane binder bo-, service- og arbeidsmarkeder sammen og gir tilgang til omverdenen. Det er mange arbeidstakere som pendler mellom de 23 kommunene i fylket, og i overkant av 30 000 arbeidstakere som pendler ut av Vestfold og Telemark. Videre er effektiv forflytning av gods, varer og tjenester til markeder

i og utenfor regionen avgjørende for næringslivet. Vestfold og Telemark fylkeskommune har en særlig viktig rolle i å få gjennomslag for regionens prioriteringer i nasjonal transportplan som E 134 og gjennomføring av Vestfoldbanen.

Stort etterslep og forfall kombinert med begrensede ressurser gjør det nødvendig å tenke nytt for å ivareta og utvikle fylkesvegnettet. Samtidig gir ekstremvær større fare for flom, ras og skred, som krever sikring og mer robust infrastruktur enn noen gang. Klimaprofiler som er utarbeidet for Vestfold og Telemark viser at årsnedbøren er forventet å økt med 10-15 %. Det er også storm, flom og skred som har vært de hyppigste årsakene til naturskader i fylket de siste 10 årene. Det vil være avgjørende med hard prioritering av ressursbruk og stort fokus på innovasjon i kontraktsutforming framover. Det er også viktig at hele transportsystemet blir mer bærekraftig. 7 % av alle personbiler i Vestfold og Telemark er nå el-biler. Elektrifisering av vegtrafikken reduserer utslipp, men vil fortsatt medføre slitasje på vegene og redusert framkommelighet i byene.

Hovedgrep for å nå bærekraftsmål 9:

- **Styrke forsknings- (FoU), forretnings-, innkjøps-, digitaliserings- og automatiserings- og arbeidsprosessedrevet innovasjon – særlig innen grønne løsninger og klimatilpasning.**
- **Balansere mellom behov for et robust og sikkert fylkesvegnett og infrastruktur for gange, sykkel og kollektivtrafikk innen tilgjengelige rammer.**
- **Hovedsatsing der tiltak kommer flest til gode, med målrettet satsing i distriktene.**

En arealpolitikk som fortetter med nye boligområder og næringsvirksomheter i eksisterende byer og tettsteder vil utnytte ledig kapasitet på eksisterende veinett, korte ned avstander, redusere transportbehovet, og dermed redusere kostnadene til videre utbygging og vedlikehold av veinettet. Et frekvent kollektivtilbud, kollektivknutepunkt og trafikk sikre gang- og sykkelveger som er tilgjengelige året rundt øker også attraktiviteten for alternativ transport, men krever midler. Tilrettelegging for miljøvennlige reiser kan oppnås også innenfor rammene av eksisterende veg- og gatestruktur, gjennom sterkere prioritering av trafikantgrupper

Foto: Vestfold og Telemark fylkeskommune

og bilregulerende tiltak. Målsetningen om nullvekst i byene; at all vekst i trafikk skal være i form av gange, sykkel eller kollektiv kan potensielt komme i konflikt med målsetningen om nullvisjon; at ingen skal bli drept eller hardt skadd i trafikken. Det vil bli viktig fremover at løsningene for gående, syklende og kollektivtransporten blir utformet slik at disse målene utfyller hverandre.

Ny teknologi fører til redusert bruk av fossilt brennstoff og gjør oss mindre avhengige av bo- og arbeidssted. En oppgradert digital infrastruktur er avgjørende for innbyggere og bedrifters muligheter og evne til kommunikasjon. Fylkeskommunen skal tilrettelegge for at den digitale infrastrukturen er tilstrekkelig utbygd i alle deler av fylket og gir grunnlag for effektiv bruk av moderne kommunikasjonsmidler.

Tiltak for å nå bærekraftsmål 9:

- **Bidra til grønn innovasjonsdrevet omstilling i næringsliv og kommuner.** Gi råd og finansieringsmuligheter for å bidra til grønn omstilling i næringsutviklingen i Vestfold og Telemark. Dele kompetanse om miljøhensyn som bygger opp under innovative grønne løsninger. Støtte opp om kommuner som ønsker å satse på videre utbygging og modernisering av den digitale infrastrukturen.
- **Modernisere og forenkle kontrakter for fylkesveg.** Prioritere innen investering, drift og vedlikehold for god framkommelighet og trafikksikkerhet langs fylkesvegnettet. Innovasjon skal inngå i utarbeiding av driftskontrakter med modernisering og sensorteknologi. Porteføljestyling av investeringsprosjekter og nye klima- og miljøløsninger skal tas i bruk innen veibygging og -vedlikehold.
- **Tilrettelegge for myke trafikanter og transport som gir redusert klimapåvirkning.** Samarbeide om gode knutepunkt i sentrum og samordne arealbruk og transporttiltak for å redusere reisebehovet på kort og lang sikt. Ha gjennomgående standard og prioritere gange, sykkel og kollektivtrafikk framfor personbiltrafikk i byer og tettsteder. Drifte slik at alle gang- og sykkelanlegg er farbare og attraktive året rundt. Satse på gatestandard i byer og tettsteder og veistandard utenfor byene.
- **Legge trafiksikkerhet til grunn i utarbeidelsen av infrastruktur.** Utarbeide infrastruktur med trafiksikkerhet som grunnleggende faktor for å redusere trafikkulykker.
- **Utvikle veg og anlegg som tar høyde for ras, skred og klimaendringer.** Sørg for at infrastrukturen kan stå imot stadig tøffere vær ved utbygging, vedlikehold, og oppgradering av veg og anlegg. Samarbeide om bærekraftig overvannshåndtering.
- **Påvirke andre infrastruktureiere innen vei, havn og jernbane.** Følge opp Nasjonal transportplan og være pådriver for vei- og jernbanelutbygging, togtilbudet og styrke havnene gjennom oppfølging av Godskonsept Vestfold og Telemark. Være pådriver for at Jyllandskorridoren prioriteres som en avlastningskorridor for transport gjennom Sverige
- **Ta i bruk og videreutvikle smarte og klimavennlige transportløsninger.** Bidra til å teste ut og benytte ny teknologi innen drivstoff for kollektivtransporten. Utvikle mobilitetstjenester for eksisterende og nye kundegrupper. Benytte bildelingsordninger, intelligente transportsystemer (ITS) og autonome løsninger når det ligger til rette for dette.
- **Ta i bruk ny teknologi og digitalisere arbeidsoppgaver innen tannhelse.** Utnytte innovasjon, kunnskap og ny teknologi for å møte utfordringene i tannhelsesektoren, og legge til rette for trygge tannhelsetjenester av høy kvalitet og fornyelse.

” Vestfold og Telemark er allerede en av landets sterkeste FoU-regioner i næringslivet, målt som FoU-utgifter per sysselsatt.

Bærekraftsmål 10

Mindre ulikhet

Redusere ulikhet i og mellom land.

Økonomisk ulikhet øker i store deler av verden, også i Vestfold og Telemark. Det fører til at utfordringer som urettferdighet, utenforskap, sosial ulikhet i helse og fare for svekket sosial tillit i samfunnet vokser. Flere av FN's delmål for mindre ulikhet har en viktig plass i en regional utviklingsstrategi: Utjevne inntekter, myndiggjøre alle innbyggere, sikre like muligheter og redusere forskjellsbehandling. Fylkeskommunen har sammen med sine samarbeidspartnere mulighet til å påvirke disse forholdene.

Vestfold og Telemark har lavere inntektsulikhet enn mange andre fylker, men ulikheten har økt også her de siste ti årene. Barnefattigdommen er blant landets høyeste. I 2018 bodde 15 % av alle under 18 år i Vestfold og Telemark i lavinntektsfamilier. Barn med innvandrerbakgrunn utgjør en større del av denne gruppen. Ulikhet i inntekt er en viktig bakenforliggende påvirkningsfaktor for sosial ulikhet i helse. Dybdedokumentet *Slik lever vi i Vestfold og Telemark* peker på dette som den største folkehelseutfordringen i fylket. Forskjellen i levealder øker mellom mennesker med høy og lav inntekt og utdanning. Ungdataundersøkelsen i Vestfold og Telemark viser at ungdom som vokser opp i hjem med høy sosioøkonomisk status oftere

oppgir høyere livskvalitet, bedre helse og mindre psykiske plager enn ungdom fra hjem med lavere grader av sosialøkonomisk status.

Like muligheter for utdanning, arbeid og inntekt er grunnleggende for å utjevne sosiale ulikheter. Det er derfor nær sammenheng mellom hovedgrepene under bærekraftsmål 4 (God utdanning) og 8 (Anstendig arbeid og økonomisk vekst) og hovedgrep under bærekraftsmål 10 (mindre ulikhet).

Gode oppvekstvilkår er en forutsetning for framtidig mestring av skole, utdanning og arbeid, som igjen bidrar til å forhindre utenforskap. Å skape gode oppvekstvilkår for alle, uavhengig av familiens inntekt og utdanning, er derfor en investering både i folkehelse og samfunnets bærekraft. Det er et gode for individet, men også av verdi for samfunnet, som trenger mennesker fra ulike samfunnslag og med ulike talenter til verdiskaping og fornyelse. Oppvekstvilkår omfatter kvalitet på barnehager, skole og opplæring, kulturtilbud, helsetjenester, barne- og familievern. Det handler om

Hovedgrep for å nå bærekraftsmål 10:

- Skape best mulig forutsetninger for at alle får utdanning, arbeid og inntekt.
- Investere i gode, trygge og aktive oppvekstmiljø, som inkluderer alle i opplevelser og fellesskap.
- Styrke fellesgoder som kultur, idrett, natur og friluftsliv og gjøre de tilgjengelige for alle.
- Arbeide bredt og systematisk med helsefremmende og forebyggende folkehelse tiltak, for å utjevne sosiale ulikheter i fysisk og psykisk helse.

et bredt og systematisk helsefremmende og forebyggende folkehelsearbeid. Og det handler om kvaliteter ved et trygt og sunt nabolag. Tilgang til kulturarenaer og kulturopplevelser av god kvalitet fremmer inkludering og bidrar til mindre ulikhet. Deltakelse i sosial aktivitet, gjennom idrett, friluftsliv og kulturliv, legger grunnlag for personlig og mellommenneskelig vekst, opplevelse av mening og tilhørighet. Dette er positivt for alle, og aller viktigst for de som i utgangspunktet stiller svakest. Innsatsen fra frivillige organisasjoner er en sterk kraft for å skape liv, aktivitet og innhold i lokalsamfunnet.

Foto: Marita Nilsen

Universell utforming er et gjennomgående perspektiv som blir vektlagt og stadig utviklet for å gjøre nye løsninger brukervennlige gjennom hele livsløpet, og dekke ulike markedsbehov. Tilgang til universelt tilrettelagte fellesgoder bidrar til inkludering i samfunnet, livssjanser og økt livskvalitet. Eksempler på viktige fellesgoder er blant annet kulturmiljøer som historiebearere og identitetsmarkører, tilgjengelige kulturarenaer som bibliotek, teater, konsert- og dansearenaer, kunst i det offentlige rom, uformelle møteplasser og gode uterom i byer og tettsteder, stier og ferdsselsårer i natur- og friluftsområder, trafikkisikre gang- og sykkelveier, idrettsanlegg og lekeplasser. Målet er at alle innbyggere, ikke bare de med best forutsetninger, skal ha tilgang til og kjenne eierskap til fellesgodene. Rett lokalisering og et tilgjengelig transporttilbud sikrer mobilitet uavhengig av alder, helse og økonomi.

Innbyggernes ressurser til å ta vare på og utvikle det fysiske og sosiale miljøet er en ledetråd for levende lokaldemokrati, for mobilisering, inkludering, maktdeling og aktive lokalsamfunn.

Tiltak for å nå bærekraftsmål 10:

- **Utvikle og tilrettelegge for aktivitet og opplevelser i et bredt kulturperspektiv.** Kultur, inklusivt bibliotek, idrett og friluftsliv, fremmer inkludering og motvirker sosiale forskjeller og utenforskap gjennom å bringe mennesker sammen, skape møteplasser, stimulere til dialog, ytringsfrihet og nye perspektiver, samt gi befolkningen tilrettelagt tilgang til informasjon og infrastruktur.
- **Gjennomføre en befolkningsundersøkelse om helse og livskvalitet.** Dette er et instrument for å måle verdiskaping i form av helse og livskvalitet, og gir data for å følge med på virkninger av samfunnsutviklingen i regionen. Undersøkelsen er særlig relevant for å følge med på utviklingstrekk som følge av covid-19 pandemien og tiltakene for å begrense smitte og sykdom.
- **Motarbeide sosial ulikhet i helse og fremme god psykisk helse.** Fylkeskommunen koordinerer og understøtter tiltak innen Program for folkehelsearbeid i kommunene. Målet er å styrke kommunenes innsats med lokalt forebyggende og helsefremmende arbeid med barn og unge som målgruppe. Som eneste fylke i landet har Vestfold og Telemark som en del av dette fått midler til å forebygge vold og overgrep i et folkehelseperspektiv. Satsingen har fått tittelen «Sammen Mot».
- **Styrke helsefremmende nærmiljøkvaliteter og universell utforming.** Utnytte felles kompetanse og erfaringer fra konkrete prosjekter om å styrke helsefremmende og inkluderende kvaliteter i nærmiljøene. Dette gjelder både fysiske og sosiale forhold og skal skje gjennom planarbeid og konkrete tiltak.
- **Utvikle og integrere universell utforming.** Prinsipper for universell utforming blir tatt i bruk og utviklet innen alle samfunnsområder for å sikre likeverd og deltakelse hele livet i design av steder, møteplasser, produkter og tjenester.
- **Videreutvikle et godt tannhelsetilbud av høy kvalitet.** Prioritere pasienter med særlige utfordringer; sårbare barn og unge, eldre og kronisk syke, og pasienter med tannlegeskrekk. Arbeide målrettet for å redusere forskjeller i tannhelse enten de skyldes medisinske, demografiske, kulturelle eller sosio-økonomiske forhold.

” Barnefattigdommen i Vestfold og Telemark er blant landets høyeste.

Bærekraftsmål 11

Bærekraftige byer og samfunn

Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige.

For å lykkes med bærekraftsmål 11 må alle de tre dimensjonene ved bærekraftbegrepet – miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft, vektlegges i utviklingen, og et bredt spekter av virkemidler tas i bruk. Målet er attraktive, inkluderende, klimasmarte og levende byer og tettsteder, redusert byspredning og bilbruk, og levedyktige lokalsamfunn.

I Vestfold og Telemark bor 82 % av befolkningen i tettbygd strøk. Mens mange tettsteder og distrikter i fylket opplever fraflytting, vokser de fleste byene mer enn resten av fylket relativt sett. Byene er også i endring, og formes i tråd med nye trender og livsformer. Andelen eldre øker mest i distriktskommunene. I flere kommuner vil rundt 30 % av innbyggerne være over 67 år i 2040. Sentraliseringen forsterker dette, ettersom unge personer i fruktbar alder flytter til bynære strøk.

Kompakt by- og tettstedsutvikling, der man fortsetter å styrke sentrum gjennom lokalisering av arbeidsplasser, boliger, tilbud og tjenester, og

gjennom god knutepunktutvikling, er et viktig tiltak for å fremme bærekraft. Fortettingen bør skje der hvor den har mest effekt.

Bygninger og anlegg som ikke lenger er funksjonelle, transformeres og tas i bruk på nye måter eller gjenbrukes for å minske klimaavtrykket. Med korte avstander mellom ulike funksjoner blir det lettere å reise miljøvennlig, og funksjonsblandingen bidrar til økt aktivitet og liv i sentrum. Sammen med målrettet satsing på kollektivtrafikk, sykkel og gange, bidrar arealutviklingen til reduserte klimagassutslipp, mindre biltrafikk, bedre lokal luftkvalitet og økt framkommelighet for næringstransport. En annen viktig effekt er at byspredning forhindres. I 2018 ble imidlertid 37 % av nye bygninger i Vestfold og Telemark oppført i randsonen til eller utenfor eksisterende tettsteder. Andelen har vært stabil de siste fem årene.

Vestfold og Telemark har verdifulle arealer som spenner fra kystsonen og skog til fjell- og

Hovedgrep for å nå bærekraftsmål 11:

- Samarbeide om en felles utvikling av attraktive og klimasmarte byer og tettsteder.
- Samarbeide for å ivareta viktige natur-, jordbruks-, og kulturverdier.

videområder. Ved å styrke eksisterende senterstrukturer, unngår man nedbygging av jordbruksarealer, kulturmiljøer og natur- og friluftslivsområder, og man sikrer biologisk mangfold. Disse områdene er ressurser som regionen kan nyttiggjøre seg av i nærings- og reiselivssammenheng. Rundt 60 % av strandsonearealet i Vestfold og Telemark er påvirket av bygninger, jernbane, vei eller dyrket mark, og er dermed ikke tilgjengelig for allmenheten. I likhet med landet som helhet har andelen tilgjengelig areal i strandsonen blitt noe mindre de siste årene, og i alle kystkommunene i Vestfold og Telemark har bygningsaktiviteten i strandsonen økt. Samtidig blir stadig mindre matjord i Vestfold og Telemark blir omdisponert til andre formål, og i 2019 forsvant bare 368 dekar matjord.

Foto: Gunnar Ridderström

Vestfold og Telemark skal utvikle et mest mulig miljøvennlig kollektivtilbud for over 16,5 millioner årlige reisende. I ungdomsundersøkelsen svarer 62 % av ungdommer 8.trinn-Vg1 i Vestfold og Telemark at de er fornøyde med kollektivtilbudet der de bor.

” I Vestfold og Telemark bor 82 % av befolkningen i tettbygd strøk.

Foto: Gunnar Ridderström

For at byene, tettstedene og distriktene i Vestfold og Telemark skal være attraktive, er det viktig at innbyggernes felles behov og muligheter settes i sentrum. Det innebærer at kvalitet og innhold må tillegges vekt i utviklingen. Byer og tettsteder må utvikles med tanke på at de skal romme et mangfold av mennesker med ulike alder, bakgrunn og behov for tilrettelegging. Videre bør gode byrom, arkitektur, historiske kulturmiljøer, grønnstruktur, tilrettede idretts- og nærmiljøanlegg, kulturarenaer og andre nærmiljøkvaliteter, vektlegges. Et bredt og godt kulturtilbud i alle deler av regionen, bringer mennesker sammen, skaper dialog, stimulerer til ytringsfrihet, gir nye ideer og perspektiver og bidrar til utviklingen av individer og samfunn. Fylkeskommunen deltar aktivt i by- og stedsutviklingssamarbeid initiert

av kommunene og skal, i samarbeid med andre aktører, arbeide for å få til en bærekraftig areal- og samfunnsutvikling. Erfaringer fra mange års samarbeid om areal, transport og klima, har vist at forpliktende avtaler mellom stat, fylkeskommune og kommuner, gjennom for eksempel bypakker, er en god måte å få til felles satsing og måloppnåelse på.

Å gjøre byer og samfunn bærekraftige innebærer ikke bare å redusere klimagassutslipp, men også om å forberede og tilpasse samfunnet til klimaendringene. Ved å ta klimatilpasning inn i all planlegging, forebygges negative konsekvenser av klimaendringene og samfunnet settes i stand til å nyttiggjøre seg av fordelene.

Tiltak for å nå bærekraftsmål 11:

- **Inngå forpliktende samarbeidsavtaler.** Følge opp byvekstavtale i Grenland og tilrettelegge for bypakke i Tønsberg-regionen. Jobbe aktivt for andre forpliktende samarbeidsavtaler med staten og andre aktører i byområdene. Inngå partnerskap for bypakker, småby- og bygdepakker og andre utviklingsprosjekter. Støtte opp under videreutvikling av nullvekstmål.
- **Fremme bærekraftig lokalisering.** Sikre rett innhold på rett sted og bidra til større arbeidsplasser, skoler, boligområder og kommersielle, kulturelle og sosiale funksjoner lokaliseres slik at de minimerer transportbehovet. Tilby areal- og byregnskap og utvikle nasjonalt arealdataverktøy (ADV) og handelsanalyser. Få på plass nødvendige indikatorer for oppfølging av utvikling av areal- og transporttiltak.
- **Stimulere til attraktive, klimasmarte og framtidsrettede byer og tettsteder.** Gjennom samarbeid fremme mer effektiv arealbruk og kompakte, levende sentrum. Lokalisering og funksjonsblanding (boliger, næring, service, arbeidsplasser) bidrar til å styrke handel og aktivitet i sentrumsområdene. Utviklingen skjer i tråd med lokale fortrinn, nye trender og teknologi. Fortetting med høy kvalitet styrker steders identitet og bidrar til trivsel, sammen med et variert tilbud, møteplasser for alle, rekreasjon, kultur- og idrettsarenaer.
- **Utarbeide trafikkplaner for kollektivtrafikk i hele fylket.** Videreutvikle kollektivtilbudet basert på grundige analyser av dagens tilbud, framtidig behov og markedsgrunnlag for buss, tog og ferge, med hovedsatsing der potensialet for overgang fra bilreiser er størst. Målratte tilbudet også i områder med lavt passasjergrunnlag, og sørge for rasjonell og trygg skoleskyss. Prioritering av arbeid med trafikkplaner vil skje på bakgrunn av behov og tilrettelagt samarbeid.
- **Øke konkurransekraft for kollektivtrafikken.** Utbedre knutepunkt og holdeplasser, samordne og styre arealutvikling og bruke ny teknologi for sømløse reiser og god informasjon om tilbudet. Gjøre kollektivtrafikken mer attraktiv ved å prioritere framkommelighet, redusere reisetid og øke konkurransekraft mot personbiltrafikk. Utvikle og forenkle takst, soner og produkter mot ulike kundegrupper.
- **Fremme gange og sykkel.** Øke attraktivitet for sykkel ved å jobbe med blant annet trygge skoleveier og arbeidsreiser, sykkelruter for ulike syklistere, universelt utformede turveger og tilby søkbare midler. Delta i mobilitetsplaner, reisevaneundersøkelser, strategier for gange og sykling, gatebruksplaner og barne- og folkestråkk. Tilrettelegge for turveier og ferdselsårer i nærmiljøet.
- **Tilrettelegge for at kunst og kultur eksponeres og debatteres i det offentlige rom.** Bygge ut infrastruktur for kunst og kultur som gjør at innbyggere i alle deler av fylket, har tilgang til kulturopplevelser av god kvalitet.

Bærekraftsmål 12 Ansvarlig forbruk og produksjon

Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre.

Bærekraftig forbruk og produksjon handler om at ressurser brukes slik at natursystemer, menneskers helse og samfunnets verdiskaping blir ivaretatt. I dag forbrukes det mer enn hva som er bærekraftig for kloden, med betydelige ressursbruk, avfallsproduksjon og utslipp av kjemikalier. For å sikre gode levekår for nåværende og framtidige generasjoner må ressursbruken, miljødeleggelsene og klimagassutslippene være tilpasset et bærekraftig nivå, både for samfunnet og for enkeltpersoner. I dette ligger et stort behov for innovasjon og nytenkning for å tilpasse verdikjeder til bærekraftig nivå i en sirkulær økonomi.

Jordoverflaten er en begrenset ressurs. Vestfold og Telemark har arealer av nasjonal og internasjonal verdi tett på byer og bebyggelse. Det kan være utfordrende å balansere mellom bruk og vern av arealer og naturressurser. Verdiene skal forvaltes på en slik måte at både denne og framtidige generasjoner kan høste av dem, uten at de ødelegges.

Arealspredning gir økt transportbehov og deler opp store, sammenhengende naturområder, slik at de blir mindre og mer oppstykket. Det er behov for å bevare slike områder, spesielt der det er høyt press

i fortettingsområder. Manglende arealeffektivitet får konsekvenser for det biologiske mangfoldet. Vestfold og Telemark er landets fjerde største hyttfylke, med høy byggeaktivitet i enkelte kommuner de siste årene. Dette fører til at bruken av naturen endrer seg, og kan gi interessekonflikter, for eksempel der viktige beiteområder for sau også blir brukt mye til turgåing, eller der stor trafikk fører til hinder for de internasjonalt viktige villreinstammene.

Det er et økende behov for sikker matforsyning for en stadig større befolkning som gjør jordvernet til en viktig samfunnsinteresse. Kulturminner og -miljøer er kilder til kunnskap og opplevelser som gjennom riktig bruk og forvaltning gjør at historien blir med inn i framtida. Kyst, vann og vassdrag i fylket vårt er kilder for drikkevann og rekreasjon, de er transportåre og utgjør ikke minst viktige habitater for liv over og under vann. Som vannregionforvalter har fylkeskommunen en viktig rolle i å forvalte og utvikle vann som ressurs. Vannregionen dekker vassdragene Numedalslågen, Skiens- Farris-, Auli- og Kragerøvassdraget og tilhørende kystområder fordelt på ti vannområder. Vannregionen strekker seg fra Hardangervidda i nord til Oslofjorden i

Hovedgrep for å nå bærekraftsmål 12:

- **Balansere bruk og vern av naturressurser, nasjonalparker, kyst- og vassdrag, kulturminner, kulturmiljøer og landskap, natur- og friluftslivsområder samt viktige geologiske forekomster.**
- **Samarbeide med industri og næringsliv om å utvikle sirkulær forretningsdesign, produksjon og bruk for å tilpasse verdikjeder til bærekraftig nivå i en sirkulær økonomi.**

sørøst.

Mange ressurser utvinnes fra gruver eller steinbrudd. I 2018 ble det omsatt byggeråstoffer, industrimineraler og naturstein for over en milliard kroner i Vestfold og Telemark. Mineralressurser er viktige bestanddeler i byggematerialer, og en forutsetning for produksjon av miljøteknologi og høyteknologi. Uttak må vurderes opp mot landskapsverdiene og mulighetene for avbøtende tiltak.

Anskaffelser er et viktig verktøy for å dreie produksjon og forbruk mot grønn omstilling. Dette fanger også opp forskningsdrevet innovasjon. Oppdragsgiver kan f.eks. beslutte å kjøpe CO2-frie kjøretøy fremfor konvensjonelle biler, vurdere

Foto: Elever ved Melsom VGS

De rike vann- og mineralressursene i regionen kan anvendes til produksjon av miljøvennlig energi og i industriproduksjon. Samtidig må alle disse ressursene forvaltes på en bærekraftig måte for framtidige generasjoner.

videokonferanseutstyr fremfor fysiske reiser, eller vannbåren varme i et bygg fremfor elektriske panelovner. For fylkeskommunen vil dette også omfatte produksjon, anskaffelse og bruk av varer og tjenester. Det vil også kunne omfatte prosesser før selve anskaffelsesforløpet, gjennom deltakelse i utvikling av nye varer og tjenester gjennom forskningsdrevet innovasjon. Eksempler kan være teknologi i bygg og undervisning, blant annet gjennom finansiering fra fylkeskommunens regionale forskningsfond.

Tiltak for å nå bærekraftsmål 12:

- **Ivareta viktige natur-, jordbruks- og kulturverdier.** I samarbeid med kommunene utarbeide langsiktige utviklingsgrenser og tettstedsgrenser der hvor dette ikke finnes fra før, følge opp matjordplan og nasjonal jordvernstrategi. Bidra til å sikre LNFR-områdene og bærekraftig utbygging av fritidsbebyggelse, utrede regionale landskapsvernområder og følge opp utviklingen.
- **Ivareta biologisk mangfold, sårbare arter og økosystemer, spesielt villreinområder.** Ivareta naturlige bestander av vilt, fisk og vannlevende organismer, samt grønnstruktur, planter og trær, og deres leveområder. Forhindre at naturlige leveområder blir ødelagt, fragmentert og adskilt fra hverandre. Ivareta våre internasjonale forpliktelser ved å sikre nasjonale villreinområder gjennom god forvaltning og samarbeid, og hindre at naturlige spredningskorridorer og vandringsveier blir avstengt.
- **Stille klima- og miljøkrav i offentlige anskaffelser.** Øke kompetansen og avklare handlingsrom innen økonomiske rammer og lovverk for å ta mer miljøhensyn ved kjøp av varer og tjenester. Bruke dette også i planleggingen av kjøpet, for å ta hensyn til livssyklus kostnader og miljømessige konsekvenser. Dette omfatter både konkrete krav og tildelingskriterier som vektlegger miljø, innen f.eks. kollektivtransport, byggeplasser, bygg og veidrift. Bruke mer klimavennlige materialer ved nye byggeprosjekter for både bygg og veianlegg, basert på helhetlige analyser.
- **Utvide bruk av miljøsertifiseringer.** Jobbe for miljøvennlige kontorlokaler, tannklinikker og videregående skoler med vekt på avfallshåndtering, energibalanse og gjenbruk. Legge om driften for å oppnå reduksjon av klimagassutslipp og lavere ressursbruk. Miljøfyrtårnsertifisering av minst 50% av fylkets tannklinikker skal gjennomføres i inneværende budsjettperiode.
- **Styrke samarbeid med næringsliv og FoU innen grønn omstilling og verdiskaping.** Tilrettelegge og støtte pågående prosjekter og initiativ for grønn omstilling som klyngesatsing, kompetansebygging og mobiliseringsprogrammer. Videreutvikle arenaer for målrettet samarbeid mellom næringsliv og FoU-miljø for nye grønne markeder og sirkulær økonomi. Stimulere kortreiste verdikjeder og samspill mellom byer og omland.
- **Satse på naturressurser innen landskap, geologi, rent ferskvann, hav- og landbruk.** Styrke kapasitet og kompetanse innen geologi og landbruk for å skape ny bærekraftig næringsvirksomhet basert på regionens naturressurser. Jobbe for utvikling av landbruket basert på alle gårdens ressurser og styrke forvaltning av landskap.
- **Sikre god kjemisk og økologisk tilstand som vannregionmyndighet.** Følge opp ny handlingsplan for bedring av miljøtilstanden i Oslofjorden og Skagerak. Styrke forvaltning av vern og bruk av rent ferskvann. Avklare forholdet mellom vern og bruk av havrommet og grunnlaget for marine næringer i forhold til andre brukerinteresser.

” Vestfold og Telemark er landets fjerde største hyttefylke, med høy byggeaktivitet i enkelte kommuner de siste årene.

Bærekraftsmål 13 Stoppe klimaendringene

Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Vestfold og Telemark hadde i 2018 et samlet klimagassutslipp på 4,34 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Bare Vestland og Rogaland har større utslipp. Industrien står for 70 % av utslippene i Vestfold og Telemark, etterfulgt av veitrafikk (13 %) og sjøfart (6 %) og jordbruk (5 %). Fylkestinget i Vestfold og Telemark har vedtatt mål om 60 prosent reduksjon i utslipp av klimagasser innen 2030 sammenlignet med 2009-nivå. Dette tilsvarer et årlig kutt på 212 000 tonn CO₂-ekvivalenter hvert år frem til 2030. Fylkeskommunen skal følge opp dette, blant annet gjennom å utarbeide klimabudsjett. Klimabudsjettet planlegger for kommende utslipp, og vil følges opp av klimaregnskap som korrigerer for faktiske utslipp. Det vil si at man tar styring på utslipp på samme måte som man planlegger og korrigerer økonomien, bortsett fra at dette systemet vil utarbeides for både egen drift og på samfunnsnivå. Tiltakene i klimabudsjettet vil kunne utgjøre et handlingsprogram med konkrete resultater. I et slikt budsjett vil klimaarbeidet bli enda mer systematisk og transparent, og behovet for handling vil synliggjøres. Gjennom

å kartlegge allerede vedtatte tiltak som vil kutte klimagassutslipp og legge frem forslag til ytterligere tiltak, vil man få oversikt over status på vei mot å kutte 60 prosent av utslippene, og hva som mangler for å nå målet. Nødvendige strategigrep og tiltak må forankres i styringsdokumenter med retningslinjer, bestemmelser og handlingsprogram som gir økonomi til gjennomføring. Slik kan klimapolitikk omsettes til samhandling for grønn omstilling med smarte løsninger og verdiskaping.

Fylkeskommunen har de siste årene startet arbeidet med å konkretisere og systematisere klimaarbeidet internt, og i stadig større grad innført rammeverket til Miljøfyrtårn. Vi ser i klimaregnskapene til begge de tidligere fylkeskommunene at politiske føringer gir direkte resultater i lavere klimagassutslipp. Gode eksempler på gjennomførte tiltak er nye Horten videregående skole som er et BREEAM Outstanding bygg, og bruk av

Hovedgrep for å nå bærekraftsmål 13:

- Følge opp Klimakur 2030 og satse på teknologi- og metodeutvikling.
- Sørgje for kunnskapsspredning og styrkede rammevilkår for grønn omstilling.
- Legge bærekraftig arealpolitikk til grunn.

biogass og elektrisitet i kollektivtransport. Statlige føringer, som forbudet mot bruk av mineraloljer til oppvarming, har også bidratt til klimatiltak i fylkeskommunenes egen virksomhet.

Vestfold og Telemark er et fylke med betydelige tradisjoner for utvikling av fornybar energi. Dette er et fortrinn regionen kan utnytte ved å kartlegge regionale forutsetninger for å produsere ny fornybar energi i en tid hvor det planlegges for økt forbruk, men ikke økt produksjon av fornybar energi.

Våre regionale areal- og transportplaner og kommuneplanenes arealdeler kan videre sørge for en samordnet areal- og transportplanlegging som sikrer bærekraftig by- og stedsutvikling og legger til rette for klimavennlig transport. Bærekraftige byer og samfunn vil bidra til oppnåelse av både miljømessige, sosiokulturelle

Foto: Hanne Nesset

Vestfold og Telemark fylkeskommune skal kartlegge regionale forutsetninger for å produsere ny fornybar energi.

og samfunnsøkonomiske bærekraftsmål. Ved bærekraftig lokalisering av handel, næring og kontorlokaler, tjenester og boliger sammen med god utforming, vil det kunne bli effektivt og trivelig å gå, sykle og velge kollektivtransport i hverdagen. Med samlokalisering kan miljøene for innovasjon, kreativitet og trivsel økes. Gjennom fortetting med kvalitet, transformasjon, gjenbruk og istandsetting av bygninger og anlegg reduseres både bygningsmaterialer og arealforbruk. Ved å jobbe for økt ivaretagelse av karbonrike arealer som landbruks-, natur-, friluftslivs- og reindriftsområder (LNFR), vil utslipp fra arealbrukssektoren reduseres. Flere bærekraftsmål vil oppnås ved at matjord vernes, vann- og grøntområder ivaretas og at samfunnet blir mer tilgjengelig og inkluderende for alle.

Tiltak for å nå bærekraftsmål 13:

- **Utarbeide klimabudsjett og klimarapportering for egen drift og for regionen.** Utvikle felles kunnskap og metodikk for klimarapportering og -budsjett på virksomhets- og samfunnsnivå som et felles veikart for reduksjon av klimagassutslipp. Klimarapportering og -budsjett skal bli en del av det økonomiske årshjulet. Kompetanse og løsninger som fremmer grønn omstilling skal utvikles og deles.
- **Jobbe for reduserte utslipp og utvikle karbonfangst og -lagring i industrien (CCS).** Påvirke sentrale myndigheter for at nasjonale støtteordninger innrettes for å fremme reduksjon av klimagassutslipp, og sikre investeringer i karbonfangst og lagring, i både kvote- og ikke-kvotepliktig sektor. Det store punktutslippet Norcem i Porsgrunn er særlig aktuelt. Samarbeide med næringslivet for å stimulere til gode ringvirkninger.
- **Ivareta karbonrike arealer og utrede karbonlagring i jord.** Jobbe for å ivareta spesielt karbonrike arealer som gammelskog og myr. Arbeidet med jordhelse skal forsterkes, blant annet jord som karbonlager.
- **Redusere utslipp fra transport og samferdsel.** Satse på samordnet areal- og transportplanlegging som reduserer transportbehovet og tilrettelegger for alternativ miljøvennlig transport. Jobbe for nullutslipp fra transport og teste ut og benytte ny teknologi Innen drivstoff for kollektivtransport, vegbygging, drifts- og vedlikeholds kontrakter for fylkesveg. Være pådriver for landstrøm og infrastruktur som gir reduserte utslipp fra havnetrafikk og tungtransport.
- **Arbeide for utslippsfrie byggeplasser.** Utlyse alle byggekontrakter med krav til fossilfri byggeplass og tilstrebe utslippsfrie byggeplasser så langt det er mulig.
- **Øke produksjon og bruk av fornybar energi.** Påvirke sentrale myndigheter for å sikre bedre rammeverk for kraftproduksjon. Kartlegge regionale forutsetninger for å produsere ny fornybar energi.
- **Benytte ENØK og solenergi i bygg.** Det skal legges til rette for at nye bygg produserer mer energi enn de bruker. Eksisterende bygg skal utredes for areal- og energieffektivisering og omlegging til fornybar energi. Det skal spesielt ses på bruk av solenergi i alle fylkeskommunale bygg og utredes hva næringsliv og kommuner har behov for av bistand til for å imøtekomme tilsvarende løsninger.

” Bare Vestland og Rogaland har større klimagassutslipp en Vestfold og Telemark.

Foto: Marita Nilsen

Samhandling for å løse komplekse samfunnsutfordringer

De komplekse samfunnsutfordringene vi står overfor lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt, kan ikke løses av enkeltaktører alene. Aktørene spiller hver for seg en viktig rolle, men har ulikt ansvar og påvirkningskraft. Gjennom samskaping, partnerskap og nettverk på tvers av geografi, sektorer og bransjer tar Vestfold og Telemark fylkeskommune oppdraget som regional samordnende samfunnsutvikler på alvor.

4.1. Bærekraftsmål 17 – Samarbeid for å nå målene

Bærekraftsmål 17 Samarbeid for å nå målene - styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling presiserer i delmål 17.17 å «Stimulere til og fremme velfungerende partnerskap i det offentlige, mellom det offentlige og private og i det sivile samfunn, på grunnlag av partnerskapenes erfaringer og ressursstrategier».

Gjennom regionreformen har den samordnende rollen som fylkeskommunene har for å løse tverrsektorielle og tverrfaglige samfunnsordninger blitt styrket. Reformen gir mulighet til å fylle og tydeliggjøre offentlig sektors plass i samfunnsutviklingen. Fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle innebærer alle oppgaver

Foto: Dan Riis

Foto: Getty Images / GeberB6

fylkeskommunen har, både som tjenesteproducent, myndighetsutøver og som demokratisk organ. Det innebærer også å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen, mobilisere privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn og samordne, koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk.

Ved regionale plan- og strategiprosesser oppnås felles forståelse for hvilke hovedutfordringer som preger regionen og hvilken retning for utvikling som skal prioriteres. Involvering og medvirkning er essensielt i regional planlegging, for å i fellesskap komme fram til gode løsninger.

4.2. Partnerskap og nettverk i Vestfold og Telemark

Vestfold og Telemark fylkeskommune ønsker å være en tett og nær samarbeidspartner for kommuner, andre offentlige aktører, frivilligheten og privat sektor. Vår ambisjon er å være den organisasjonen som kjenner regionens muligheter og utfordringer aller best, og skal være den aktøren som legger til rette for å binde oss sammen. Arbeid gjennom partnerskap og nettverk er den beste muligheten vi har for å jobbe sammen mot de felles utfordringer vi som region står ovenfor og skal utgjøre koblingen mellom oss. Mens de folkevalgte organer i kommuner og fylke fortsatt skal være våre fremste og viktigste demokratiske styringsorganer.

Skal et partnerskaps- og nettverksarbeid lykkes må det utvikles sammenhengende målbilder, strategier og systemer for samhandling. Alle deltakere må oppleve at merverdi av deltakelse i partnerskap- og nettverk er større enn å investere ressursene i egen organisasjon. For å lykkes med dette krever det at hver part investerer i samarbeid for økt felles nytte gjennom resultater.

Vi har valgt å foreslå et overordnet partnerskap, Bærekraftige Vestfold og Telemark, med flere underliggende nettverk. Partnerskapets og nettverkens profil er valgt ut i fra å:

- Tematisk dekke regionens prioriterte bærekraftsmål, bærekraftsmålene gjenspeiler regionens muligheter og utfordringer slik de er skissert gjennom kunnskapsgrunnlaget Ditt og mitt Vestfold og Telemark.
- Ta høyde for de innspill som har kommet gjennom partnerskapskonferansen til hva partnerskapet ska være mest opptatt av; klima og grønn omstilling, opplæring, kompetanse og integrering og samferdsel og mobilitet

De tematiske nettverkene vil derfor være forskjellige. En viktig del av samhandlingen mellom nettverk og partnerskap er at aktuelle saker fra nettverkene løftes opp til orientering, drøfting eller tilslutning i partnerskapet. Partnerskapet skal holdes orientert om arbeidet i nettverkene, i en form som bidrar til kunnskapsdeling og kunnskapsutvikling.

Nettverkene har et definert fagpolitisk område, mens partnerskapet i større grad har ansvar for helhet og sammenhenger. For partnerskapet kan dette for eksempel bety å ta et ansvar for grunnleggende utfordringer i samfunnet som ikke hører til i noen av nettverkene, koblinger mellom nettverkene og dagsaktuelle enkeltsaker som er av vesentlig betydning for regionen. Nettverkene er de viktigste

” Arbeid gjennom partnerskap og nettverk er den beste muligheten vi har for å jobbe sammen mot de felles utfordringer vi som region står ovenfor.

arenaene for gjennomføring av tiltak og prosjekter, men partnerskapet vil også kunne være en gjennomføringsarena og igangsetter ved behov.

Partnerskapet Bærekraftige Vestfold og Telemark

Erfaringer fra partnerskapene Verdiskaping Vestfold og Regionalt partnerskap Telemark lå til grunn for å opprette det overordnede partnerskapet Bærekraftige Vestfold og Telemark. Mandatet for det overordnede partnerskapet Bærekraftige Vestfold og Telemark er gitt gjennom vedtak i fylkestinget. Det forventes at det overordnede partnerskapet skal søke å se helheten og ulike perspektiv og sette dagsorden. Partnerskapet skal stimulere til utvikling i regionen, koble ulike miljøer

og legge til rette for synergier innenfor målene om en bærekraftig samfunnsutvikling.

Partnerskapet skal samle tunge samfunnsaktører i regionen om viktige veivalg for hele regionen og forene kreftene om tiltak som oppfyller bærekraftsmålene og fremmer verdiskaping gjennom grønn omstilling. Eksempelvis kan partnerskapet nyttes til å ta stilling til samferdselsspørsmål som samferdselsnettverket hever, for å sikre regional gjennomslagskraft i fellesskap. Andre eksempler er klimautfordringene vi som region står ovenfor, utfordringer knyttet til å få flere i arbeid og aktivitet eller samarbeid om regionale utfordringer som følger av ettervirkninger av covid-19. Det første partnerskapsmøtet vil det bli invitert til høsten 2020.

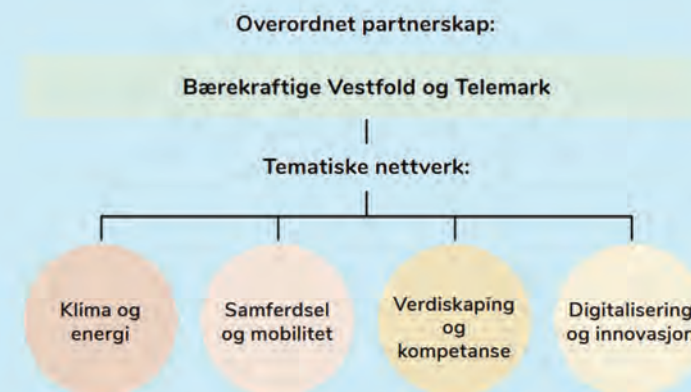

Foto: Dan Riis

Klima- og energinettverket

Klimamålene kan bare nås gjennom samarbeid. Dette er også godt fundamentert i FNs bærekraftsmål 13 om å stoppe klimaendringer og bærekraftsmål 17 om samarbeid for å nå målene. Nettverket skal bygge på erfaringene fra Vestfold Klima- og Energiforum og en tilpasset klimapartnermodell.

Klima- og energinettverket skal være en samarbeidsarena som bidrar til å redusere utslippene i Vestfold og Telemark i tråd med målene om 60 prosent utslippsreduksjon i 2030 sammenlignet med 2009. Nettverket blir en plattform for å øke kompetanse om hvordan vi kan redusere klimagassutslippene gjennom blant annet å dele beste praksis, utfordre partnerne til å sette klimamål og tilby verktøy for klimarapportering og bidra til prosjektutvikling. Nettverket skal også samle, systematisere og dele kunnskap og gode eksempler fra verden utenfor vår region. I Vestfold og Telemark er klimautfordringen stor. Men klimautfordringer gir også muligheter for nye næringer i en omstillingsdyktig region. Nettverket har sitt mandat i vedtak i fylkestinget. Nettverket har ansatt prosjektleder og er klar for etablering gjennom rekruttering av partnere og kan settes i drift snarlig.

Nettverk for samferdsel og mobilitet

Nettverk for samferdsel og mobilitet etableres for å ivareta fylkeskommunens sentrale samarbeid og samspill med kommuner, statlige etater og næringslivsorganisasjoner.

Nettverkets første hovedoppgave vil være å bidra til å komme frem til felles budskap med prioriteringer på samferdselsområdet, og på bakgrunn av dette blant annet drive påvirkningsarbeid inn mot sentrale myndigheter og legge til rette for å heve aktuelle samferdselsspørsmål til partnerskapet. Nettverket blir et forum for samhandling og dialog. En viktig forutsetning for å lykkes, vil være at nettverket bidrar til å bygge tillit og kompetanse som igjen gir grunnlag for gjennomslag for regionens prioriteringer.

Nettverkets andre hovedoppgave ses i lys av at fylkeskommunen gjennom regionsreformen har fått økt ansvar for samferdselsområdet ved å motta kompetanse og oppgaver fra Statens vegvesen. Dette gir fylkeskommunen en sterkere rolle innenfor vegplanlegging, utbygging, kontrakt- og anbud, kollektivtilbud, anleggskompetanse og samferdselsrelaterte driftsspørsmål. Det

Foto: Katja Buen

fylkeskommunale vegnettet henger sammen med det statlige og det kommunale og grensene mellom de ulike vegnivåene er usynlige for trafikantene. De utfordringene kommuner, stat og fylker opplever er mange av de samme – og fylkeskommunen ønsker samarbeid i slike spørsmål. Nettverket skal følges opp med en politisk sak til fylkestinget som gir nettverket mandat og er aktuelt å sette i drift høsten 2020. Nettverkets oppgaver vil være nært knyttet til klimaspørsmålet.

Nettverk for verdiskaping og kompetanse

Vestfold og Telemark fylkeskommune skal styrke innsatsen og den helhetlige tilnærmingen til nærings- og kompetanseutvikling for å redusere utenforskap og gi økt verdiskaping. Hensikten med Nettverk for verdiskaping og kompetanse er å styrke regionalt folkevalgt nivås nærings- og kompetansepolitiske ansvar og samordningsrolle, og legge bedre til rette for regionalt samarbeid mellom ulike nærings- og kompetanseaktører. Kulturbasert næring er også vesentlig i dette arbeidet. Nettverket skal bidra til metode- og tiltaksutvikling, eksempelvis gjennom arbeid med SMART spesialisering, for å hjelpe til med å tydeliggjøre stedegne fortrinn i regionens byer,

tettsteder og distrikter for økt innovasjon, kompetanse- og næringsutvikling, og redusert utenforskap.

Nettverk for Verdiskaping og kompetanse skal også være en ressurs i utarbeidelse og operasjonaliseringen av regional kompetansestrategi. Nettverket vil også kunne koordinere ulike samhandlingsarenaer i fylket som berører regional nærings- og kompetansepolitikk, med hensikt å sikre en helhetlig innsats. Nettverket skal følges opp med en politisk sak til fylkestinget som gir nettverket mandat og er aktuelt å sette i drift høsten 2020.

Digitale Vestfold og Telemark. DIGI VT

DigiTVeretinitiativfrakommuneneogfylkeskommunen i fylket for å sikre størst mulig grad av samhandling og få fart på den digitale transformasjonen. Prosjektets formål er å etablere et strategisk og operativt samarbeid innen digitalisering og tjenesteutvikling for hele regionen Vestfold og Telemark.

Nettverket skal bidra til kunnskapsdeling og gevinstrealisering, øke den digitale kompetansen i kommunene, ivareta kommunenes fellesinteresser i nasjonale prosjekter, kartlegging av eksisterende

Foto: Dag G. Nordsveen

løsninger og kompetanse i kommunene, implementere felles løsninger på tvers av kommunegrensene og samarbeide med tilsvarende organisasjoner nasjonalt.

Folkehelsenettverket

Folkehelsenettverket er etablert og består av folkehelsekoordinatorer og andre med folkehelseansvar i kommunene, samt representanter for regional stat og frivillige organisasjoner. Folkehelsenettverket møtes ca. 4 ganger i året, for å bygge kompetanse, utveksle erfaringer og fremme samarbeid mellom aktørene. Nettverksmøtene skal sette aktuelle tema på dagsorden gjennom faglige innlegg, orienteringer om samarbeidsprosjekt og drøfting av folkehelseutfordringer. Dybderapporten *Slik lever vi i Vestfold og Telemark* trekker frem to utfordringer som nettverket i særlig grad kan ha fokus på, disse utfordringene er sosial ulikhet i helse og psykiske helseplager. Med folkehelsenettverket vil fylkeskommunen bidra som pådriver og samordner av

folkehelsearbeidet i fylket, etter folkehelselovens §20.

Andre nettverk og samarbeidsarenaer

Nettverksstrukturen representerer et mangfold av temaer, aktører og arbeidsformer. Slik er det nødvendigvis, fordi de ulike samfunnsområdene som er berørt har ulik plass i samfunnsutviklingen, har ulik historie og er i ulik grad utviklet som regionale politikk- og utviklingsområder. Å ta høyde for og stimulere dette mangfoldet er en forutsetning for at det skal fungere produktivt.

Utover de ovennevnte tematiske nettverkene og partnerskapet, deltar og leder fylkeskommunen i en rekke andre samarbeidsarenaer, råd, fag- og kunnskapsnettverk, innenfor tema som for eksempel areal, transport, plan og landbruk.

Vestfold og Telemark fylkeskommune
vtfk.no

Postadresse:
Postboks 2844
3702 Skien

Besøksadresse:
Fylkesbakken 6, Skien
Svend Foynsgate 9, Tønsberg

Kontakt:
35 91 70 00
post@vtfk.no

